

SZAKDOLGOZAT

KRISTÓF ANDREA

NYÍREGYHÁZA, 2012.

NYÍREGYHÁZI FŐISKOLA
TERMÉSZETTUDOMÁNYI ÉS INFORMATIKAI KAR
TURIZMUS ÉS FÖLDRAJZTUDOMÁNYI INTÉZET

Onga szociálgeográfiai vizsgálata

Konzulens:
Dr. habil Kókai Sándor
egyetemi magántanár

Készítette:
Kristóf Andrea
Földrajz BSc
III évf. nappali

NYÍREGYHÁZA, 2012.

Nyilatkozat

Alulírott KRISTÓF ANDREA (Neptun kód: JJFEZ2) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy az ONGA SZOCIÁLGEOGRAFIAI VIZSGÁLATA című szakdolgozat (továbbiakban: dolgozat) önálló munkám, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint a főiskola által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulens főiskolai oktatót nem tévesztettem meg.

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot nem magam készítettem, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyíregyházi Főiskola megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat.

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Nyíregyháza, 2012-04-09

.....
Kristóf Andrea
Földrajz Bsc.
III évf. nappali
hallgató

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés.....	1
II. A település elhelyezkedése és földrajzi viszonyainak jellemzése.....	3
II.1. Onga földrajzi helyzete.....	3
III. Onga társadalom földrajzi jellemzése	5
III. 1. Onga társadalmi-gazdasági fejlődése	5
III.2. A népességszám alakulása, kor és nem szerinti összetétele	6
III. 3. A népesség foglalkozás szerinti összetétele	8
III.4. A népesség etnikai és vallási összetétele.....	12
IV. A szociálgeográfiai kutatás során alkalmazott módszerek	14
IV.1. Az információbázis összeállítása.....	14
IV.2. Az adatok feldolgozása során használt módszerek.....	16
V. Kérdőíves felmérés eredményei.....	17
V.1. A megkérdezettek összetétele kor és nem szerint.....	17
V.2. A megkérdezettek összetétele iskolai végzettségük szerint	19
V.3. Foglalkozási szerkezet sajátosságai a kérdőívek tükrében.....	21
V.4. A munkanélküliség aspektusai a kérdőívek alapján	22
V.5. A kérdőíves felmérés eredményei az elért legmagasabb iskolai végzettség tükrében.....	23
V.5.1. Foglalkoztatottság iskolai végzettség szerinti megoszlása	24
V.5.2. Az aktív keresők foglalkozásának megoszlása iskolai végzettségük szerint	25
V.5.3. Az aktív keresők munkavégzésének helye végzettségük szerint	27
V.5.4. Az ongai lakosok ingázási típusai.....	27
V.5.5. Az agglomerálódáshoz és szuburbanizálódáshoz kapcsolódó migráció volumene az iskolai végzettség és az időtényező tükrében	29
V.5.6. A háztartások felszereltsége a különböző iskolai végzettségűeknél	30
V.5.7. A válaszadók által a legfontosabbnak tartott fejlesztések a településen	32
VI. Összegzés	33
VII. Felhasznált irodalom	36
VIII. Mellékletek	37

I. Bevezetés

A hazai földrajztudományban a rendszerváltozás után bekövetkezett paradigmaváltás lehetővé tette új, korábban nem művelt, de Nyugat-Európában, Észak-Amerikában már évtizedek óta létező részdiszciplínák, kutatási irányzatok megjelenését, valamint a több tudományterületet érintő interdiszciplínák, többek között a szociálgeográfia felértékelődését. A szociálgeográfia a kultúrtáj és régióelemzés egyik módszere, ahol a társadalmi alapfunkciók térbeli rendszere, valamint a tér és társadalom összefüggésrendszere válik kulcsfontosságúvá a lokalitástól a globalitásig (*Berényi I. 1997*). A térben lejátszódó dinamikus és labilis folyamatok társadalmi vizsgálata és bemutatása a szociálgeográfus egyik legfontosabb feladata. A társadalmi mobilitás, a migráció, az egyes települések társadalmi-szociológiai csoportjainak megjelenése (pl. depriváltak, immigránsok stb.) és átstrukturálódása (pl. etnikai szegregáció, deviancia felerősödése stb.) összességében a másság elfogadási és befogadási szintjeinek elismerése, a szubjektív biztonságérzet gyengülése szinte minden embert érdeklő-érintő, a lakossági életminőséget közvetlenül befolyásoló jelenség (*Anthony G. 1995*). Ezek elméleti és gyakorlati tanulmányozása olyan interdiszciplináris megközelítést igényel, amelyben a szociálgeográfiának is jelentős szerepet kell kapnia (*Berényi I. 1992, 1997.*). Magyarországon a rendszerváltozás óta végbement társadalmi-gazdasági változások, a társadalom struktúrájának átalakulása, a lakosság egyes társadalmi csoportjainak felerősödő létbizonytalanság érzése, különösen indokoltta, aktuálisá teszi a települési térben élő társadalmi csoportok specifikus szociológiai, szociálgeográfiai kutatását (*Andorka R. 2003*), melyből reális – lokális – társadalmi jövőkép rajzolható meg.

A kutatási téma kiválasztásában az egyik tényező az volt, hogy lakóhelyem életébe bepillantást nyerhessek és így lehetőségem adódott arra, hogy a változásokat feltárjam és nyomon követhessem, mind pozitív, mind negatív értelemben. Lakóhelyem Onga, ezért is szeretném megismerni a lokális környezetem társadalmi összetételét, szociális helyzetét. A negatív jelenségek is térség és település specifikusak, így a lokális társadalomban is kimutathatók jelentős településen belüli különbségek. Ezeket a területi differenciákat, a társadalmi tömegjelenségek tér- és időbeli aspektusainak differenciáit vizsgálják a szociológia és a geográfia tudományágai (pl. társadalomföldrajz, településföldrajz, szociálgeográfia stb.).

A szociálgeográfiai vizsgálatok fontosak (a gyakorlatban is hasznosíthatók), aktuálisak és hiánypótlóak, s egy-egy település társadalmi rétegzettségének megismeréséhez nyújthatnak sajátos – mással nem pótolható – információkat (ismereteim szerint lakóhelyem Onga szociálgeográfiai vizsgálatára hazánkban még nem került sor). A helyi társadalom tér-idő kapcsolatában kialakuló kapcsolatok és konfliktusok feltárása és értékelése fontos, mert Onga településfejlesztési tervébe a csoportspecifikus társadalmi elvárások beépítése elengedhetetlen.

Kutatásaim során az alábbi alapvető, egymással összefüggő kettős célt tűztem ki:

- a társadalmi együttélés során kialakult társadalmi-gazdasági sajátosságok népesség-, település- és szociálgeográfiai aspektusú értékelése és bemutatása (KSH adatok alapján), különös tekintettel arra, hogy Onga a miskolci szuburbia egyik tipikusnak mondható települése.
- konkrét példán (Onga) keresztül, önálló kutatási eredményekre (szociálgeográfiai kérdőív) támaszkodva bemutatni az alkalmazott szociálgeográfiai vizsgálatok módszereit, gyakorlatát, felhasználási lehetőségeit a társadalomföldrajzi, a terület- és településfejlesztési kutatásokban.

A célkitűzéseim megvalósításának érdekében vállalt megoldandó feladatok az alábbiak:

- a felmérés eredményeinek interpretálásán keresztül bemutatni a térinformatikát alkalmazó szociálgeográfiai módszereket, és kutatási lehetőségeket, s megvizsgálni ezek helyi adaptálásának helyzetét, lehetőségeit;
- adatbázis kiépítése a vizsgált település (Onga) szociálgeográfiai vizsgálatához;
- tér- és időbeli aspektusú összehasonlító elemzéseket végezni, a hasonlóságokat, különbségeket és az egyedi vonásokat analizálni, s értékelni a helyi társadalom szintjén. Mindezek alapján kiemelni a helyi társadalmi-gazdasági tér jellemzőit, elkészíteni Onga sajátos - szegregációs jegyeket mutató – szociológiai-szociálgeográfiai térképeit.
- a kiválasztott település (Onga) részletes szociálgeográfiai vizsgálatát elvégezve, feltárni és megállapítani a legfontosabb kapcsolatrendszereket és összefüggéseket, amelyek egyben a helyi társadalom működésének sarokpontjai;
- e társadalomszerkezet kutatásának is egyik alapvető eredménye kell, hogy legyen, feltárni az egyes társadalmi csoportok egymástól való elkülönülésének alapjait és bemutatni, hogy milyen mértékű egyenlőtlenségek alakultak ki a helyi társadalomban.
- összegezni, javaslatokat megfogalmazni a szociálgeográfiai kutatásoknak a lokális társadalmi létformák megismerésében betöltött szerepét illetően.

Hasonlóan a szociálgeográfia hazai és nemzetközi kutatóihoz Onga társadalmának vizsgálatakor a komplexitásra törekedtem, igaz sajátos nézőponton (szemüvegen) keresztül. *Vidal de la Blache* (1922) az életformacsoportokra („genre de vie”) helyezte a hangsúlyt, ahol „Az emberi tevékenység módját ... a történelmi, vallási, kulturális és pszichológiai tradíciók határozzák meg.” Az egyes életformacsoportok környezetátalakítása a társadalmi-gazdasági aktivitás [munka] révén a civilizációs szint függvénye. Az ember tehát maga is földrajzi tényező, s úgy változik történeti fejlődése során, hogy közben átalakítja környezetét (*Berényi I.* 2003). *Partsch D.* (1964) a hét szociálgeográfiai alapfunkció vizsgálatával (pl. lakás, munka stb.) kívánta a komplex társadalmi jellemzőket, sajátosságokat feltárni és szintetizálva bemutatni. Hangsúlyozva, hogy az alapfunkciók térszerkezetének átalakulása – csoport specifikus értékeléssel – adhat választ a teljes problémakörre.

II. A település elhelyezkedése, természet- és társadalomföldrajzi viszonyainak rövid jellemzése

II. 1. Onga földrajzi helyzete, természeti környezete

Onga Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, Miskolctól 10 km-re található. A község északnyugati részén húzódó Miskolc-Kassa irányban futó országos főközlekedési út mellett itt halad a Miskolcraól Sátoraljaújhely felé vezető 37. számú másodrendű út pályája is. A településen halad keresztül a Miskolc-Kassa vasúti fővonal (1. ábra). A település a Sajó és Hernád folyók közé ékelődik, domborzatilag a Nagyalföld folytatásához tartozó síksági terület (Hernád-völgy) része. Onga egy része sík terület, valamivel több, mint 110 méter tengerszint feletti magassággal. A falu egyes dombosabb részei azonban meghaladják a 160 méteres abszolút magasságot. (pl. a víztorony dombja 124,5 m, a Halmok 132,6 méter magasak, a Turul pedig közel 170 méter stb.). A települést kettészeli a Bársonyos-patak (2. ábra). Északi határainál a Vadász-patak ömlik a Bársonyosba.¹ Onga a miskolci statisztikai kistérséghez tartozik, s közel ötezer fős népességével (1. táblázat) a második helyen áll a települési rangsorban.

1. ábra: Onga elhelyezkedése Borsod-Abaúj-Zemplén megyében ²

¹ Takács László (1998): Onga története, Onga Község Önkormányzat p.22

² Zentai László (2000): <http://www.kamionszerviz.gportal.hu/picview.php?prt=511727&gid=2244373&index=8#>
2011. 10. 28.

2. ábra. Onga alaprajzi térképe

A falut körülölelik a különböző időkben megnyitott bányatavak, melyek közül a legismertebbek a község keleti határánál találhatók. A község határában a természetes növénytakaró napjainkra gyökeresen megváltozott. Az egykori kiterjedt erdőségeknek, mocsaras területeknek szinte nyoma sem maradt. Lecsökkent a vízjárta kiöntések, a rétek, legelők kiterjedése is. Alig található természetes növénytakaró Onga közigazgatási határán belül, kivételt talán a Bársonyos patak és a Hernád folyó keskeny árterülete jelent. A táj mai képe az ember által erősen átformált másodlagos kultúrtáj. Erdőtársulása sincs a községnek (2. ábra). Elszórtan találunk nyár, nyír, tölgycsoportosulásokat. Vannak fűz-bokrosok, fűzfás csoportok, gyakoriak a kőkény és bodzafák. A Hernád árterében az éger is feltűnik. Telepített fa a községben a platán, a gesztenye, a tuják és az örökzöld fenyők. A Hernád mellett az ócsanálási holtágnál található a község külterületének egyik legszínesebb élővilága. Onga határában szép számmal fordulnak elő gyógynövények is (pl. kakukkfű, apróbojtorján, csalán, gyermekláncfű, bodza, katángkóró, vadrózsa, orbáncfű, útifűvek, zsurlók, mentafélék stb.). Az erdők kipusztulása a nagyvadak eltűnését is jelentette. Olykor még fel-feltűnik a vaddisznó vagy az őz, gyakrabban a róka. Főleg a gyepek, a felhalmozott homok- és kavicsbányákban találkozhatunk jellegzetes kotorékaikkal. A vizek mentén sokféle rovar faj fordul elő. Nagy számban élnek a gyepeken szöcskék, tücskök, sáskák és kabócák. Szép időben ciripelésüktől hangosak a rétek.

III. Onga társadalomföldrajzi jellemzése

III. 1. Onga társadalmi-gazdasági fejlődése

Onga község első név szerinti említése az 1222-es évektől ered. Valószínűnek tűnik, hogy ekkor a vízszükséglet miatt a Bársonyoshoz patakoz közel épültek fel a kisebb-nagyobb épületek. A víz szerepe korábban is meghatározó lehetett, például a faluban talált bronzkori régészeti leletek igen jelentősnek számítottak. Az 1553. évi összeírás szerint Ongán leginkább egy telkes nemesek éltek és az 1510-es években felépített templom vált a falu központjává. A középkorban eme kicsiny falut a török 1588-ban felégette, de a lakosok hamarosan újra felépítették. A korábbi évszázadokhoz hasonlóan, a XVII. századból is eléggé hiányosak a forrásaink, az 1600-as évek eseményeiből csak annyit lehetett kideríteni, hogy a település a 15 éves háború alatt behódolt a törököknek. A későbbiekben a Rákóczi-szabadságharc küzdelmei Ongát sem kímélték. A XVIII. század már lassú fejlődést hozott a község életében, a falu első központja a megépülő református templom lett, s a körülötte lévő utcákat népesítették be először az újonnan be- és letelepülők. A telkeket és azokon a házakat úgy építették fel, hogy a templomot viszonylag könnyen meg tudják közelíteni. A belterület nagysága az idők folyamán növekedett. A szalagtelkes település a háznak az út mellé épülésével jött létre. A falu belsőségét szalagtelkes rendszerben osztották fel. A telkek sávosan sorakoztak, ami lehetővé tette a közös utcára vagy térségre kifutó csoportos tömörülést (*Arcanum 2005*), a házhelynek a faluközösségbe való összevonását. Az 1750-es évektől a településre reformátusok érkeztek. A lakosok főleg a só kereskedeleméből és állattenyésztésből tudtak megélni. A legismertebb földesúri családja a Darvas család volt. A magyar történelmi személyek közül megfordult itt: II. Rákóczi Ferenc, Csokonai Vitéz Mihály és Görgey Artúr.

A XIX. század második felétől Onga a megye legdinamikusabban fejlődő települései közé került. Megépült a vasút, javultak az életkörülmények, jobb lett a közegészségügyi helyzet, új utcák, utak épültek. Miskolc közelsége, gazdasági fejlődése kedvező hatással volt Ongára. A község lakosai a XX. század első felében még ugyan a mezőgazdaságból éltek, azonban egyre nagyobb számban nőtt az iparban foglalkoztatottak aránya. Az 1900-as évek elején a lakóházak száma Ongán még nem érte el a 250-et, míg 1941-re 373-ra növekedett.

A miskolci iparvállalatok közelsége már a XX. század első felében egyre erőteljesebb hatást gyakorolt a község foglalkozási struktúrájára is. Míg 1930-ban a népesség 74%-a élt a mezőgazdaságból, addig 1941-re már csak 65%-a. Az 1940-es években az iparban dolgozók aránya 8%-ról 15%-ra nőtt. Hasonló változás a közlekedési és kereskedelmi szektorban is

lezajlott. Egyre több fiatal tanult szakmát Miskolcon, és az iskola elvégzése után a város nagyüzemeiben helyezkedett el. A II. világháború után a község társadalmának átrétegződése tovább folytatódott. A szocialista korszakban a társadalmi modernizáció újabb szakasza zajlott le. A hagyományos agrártársadalom végleg felbomlott. Onga múltbeli agrárjellegű gazdasága az 1970-es évekre ipari-agrár jellegűvé vált. A lakosság döntő hányada – 1970-ben több mint 50%-a – a környező települések – elsősorban Miskolc – üzemeiben, gyáraiban, bányaiban dolgozott (*KSH, 1970*). Sokan vállaltak munkát a község határában 1961-ben létesített csavargyárban, illetve az alsózsolcai házgyárban is, de emelkedett a kereskedelem, a postánál, a szállításnál, a közlekedésben dolgozók és az egyéb szolgáltatást végzők száma és aránya.

A II. világháború után egyre többen költöztek ki a közeli nagyvárosból. 1949-ben már 440 lakóháza volt a falunak. 1950-ben az addig önálló Ócsanást is Ongához csatolták. Ekkor kezdett kiépülni a Cigánytelep is. A régi, kanyargós utcájú falurészre ekkor ragadt rá az Ófalu vagy csak egyszerűen a Falu név, míg az újonnan kiépült, Miskolchoz közeli terület az Újtelep vagy egyszerűen a Telep nevet kapta, ahol az első nagy építkezési hullám az 1950-es évek elején indult meg.³

Az 1960-as évektől a faluban még jelentősebb építkezések kezdődtek. Többek között megépült az új iskola, kultúrház, tanácsháza, könyvtár, óvodák, orvosi rendelők. Ezzel párhuzamosan kiépült a vezetékes ivóvíz-, a szennyvíz-, a gáz-, a telefonhálózat, korszerűsítették a közvilágítást, a sportpályát, a község intézményeit, portalanították a község minden útját.⁴ A község beépített területe gyorsan nőtt (pl. 2000-ben a faluban 1423 lakóház állt), melyhez dinamikus népességnövekedés is társult.

III. 2. A népességszám alakulása, kor és nem szerinti összetétele

Az *1. táblázat* mutatja, hogy a település népességszáma a XX. század második felétől folyamatosan emelkedett, ami a fentiekén túlmenően több tényezővel magyarázható. Például az agglomerációs-szuburbanizációs – egyre rohamosabbá váló – fejlődéssel és Miskolchoz való közelséggel. A szuburbanizációs folyamat az 1990-es évek elejétől gyorsult fel, s egyben a szuburbanizáció sajátos megjelenési formáit hívta életre, mind társadalmi, mind gazdasági vonatkozásban. Különösen figyelemre méltó, hogy a települési tér horizontális és vertikális kiterjedése is markánsan elkülönül a Bársonyos patak nyugati és keleti partján (*2. ábra*).

³ Takács László (2001): Honsimeret, p.14

⁴ Takács László (1998): Onga története, Onga Község Önkormányzat p.43-59

1. táblázat: Onga népességszámának alakulása 1970-től 2010-ig

Terület km ²	Lakónépesség (fő)						Népsűrűség fő/km ²
	1970	1980	1990	2001	2007	2010	
31,33	3456	3616	4042	4761	4928	4843	152

Forrás: (KSH)⁵

A községben a természetes szaporodás a hetvenes években volt a legmagasabb (2. táblázat), de a fiatalos korstruktúra fennmaradására utal, hogy 1990-2001 között is 278 fővel magasabb volt az élveszületések száma, mint a halálozásoké. A elvándorlás magasnak mondható az 1970-es évtizedben, az 1980-as évtizedtől napjainkig azonban a tényleges szaporodás értékei emelkedtek. Az elvándorlás legfőbb oka, a munkahelyek hiánya, hiszen a településen nem sok munkalehetőség kínálkozik. Az aktív kereső lakosság nagyobb része Miskolcra jár dolgozni, ők ingázásra kényszerülnek a biztosabb megélhetés reményében.

2. táblázat: Onga népességváltozásának legfőbb elemei 1970-2010 között

Időszak	Természetes, szaporodás (fő)	Élve születés (fő)	Halálozás (fő)	Vándorlási különbözet (fő)	Tényleges szaporodás (fő)
1970-79	337	671	334	-177	160
1980-89	213	605	392	213	426
1990-2001	278	800	522	441	719
2001-2010	40	546	506	8	48

Forrás: (KSH)⁶

A lakosság nemek szerinti megoszlása a nők és a férfiak számának közel azonos súlyát mutatja (3. táblázat). Férfitöbbség kizárólag az ötven év alatti korosztályoknál fordul elő, míg a 65 év feletti nők száma (350 fő) hetvenöt százalékkal magasabb, mint a hasonló korú férfiak száma (196 fő). Különösen a 75-85 év közöttieknél jelentős a nőtöbbség, amely még a második világháborús veszteségeket is tükrözheti. Az ismert születéskor várható élettartam differenciák is jól kirajzolódnak.

A korstruktúra egyik sajátossága, hogy amíg a 25-50 éves korosztály száma 310 és 377 között mozgott, addig az 50 év körüli és feletti idősebb generáció minden esetben 250 fő alatt maradtak. A legtöbben a 10 és 14 év közötti kategóriába tartoznak, ennek egyik oka a roma kisebbség gyors ütemű növekedése. A településre irányuló szuburbanizációban a középkorú több gyermekes családok vettek részt, így Ongát a fiatalos korstruktúra jellemzi (3. táblázat).

⁵ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

⁶⁻⁷ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

3. táblázat: Onga népessége korcsoport szerint 2001-ben

Életkor (év)	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen (fő)
0-4	181	166	347
5-9	176	199	375
10-14	193	215	408
15-19	187	179	366
20-24	154	192	346
25-29	151	159	310
30-34	164	162	326
35-39	169	163	332
40-44	185	192	377
45-49	176	188	364
50-54	129	124	253
55-59	122	94	216
60-64	121	74	195
65-69	118	89	207
70-74	99	51	150
75-79	85	36	121
80-84	33	7	40
85-	15	13	28

Forrás: (KSH)⁷

III. 3. A népesség foglalkozás szerinti összetétele

A foglalkoztatottak száma az országos tendenciákkal megegyezően 1990 óta csökkent, ebből adódik, hogy a munkanélküliek száma megsokszorozódott (4. táblázat). A foglalkoztatottak száma közel négyszáz fővel csökkent, miközben a munkanélküliek száma több mint nyolcszorosára növekedett. Relatíve jóval kedvezőtlenebb a helyzet, hiszen tíz év alatt a falu népessége több mint hétszáz fővel emelkedett, így az összlakosság alig több mint egynegyedének volt munkahelye 2001-ben. Mindez súlyos problémákat okoz a faluban. A munkanélküliek egy része szakképzetlen is. A munkaképes korú lakosság elvándorlása jelentősen befolyásolja a falusi közösség életét és a település népességszámának az alakulását.

4. táblázat: Onga lakosságának megoszlása gazdasági aktivitás szerint (1990, 2001)

(1990) 2001	Lakosság száma (fő)	Foglalkoztatott (fő)	Munkanélküli (fő)	Inaktív kereső (fő)	Eltartott (fő)
Nő	(2066) 2458	(681) 554	(14) 143	(523) 942	(848) 819
Férfi	(1976) 2303	(1010) 750	(37) 285	(309) 475	(620) 793
Összesen	(4042) 4761	(1691) 1304	(51) 428	(832) 1417	(1468) 1612

Forrás: (KSH)⁸

A településen sajnos új munkahelyek létrehozására alig van lehetőség. Az ingázók száma (1002 fő) relatíve egyre jelentősebb (5-6. táblázat), melyet az iskolai végzettség differenciái is markánsan befolyásolnak (5-6. táblázat). A helyben foglalkoztatottak fele, míg az eljáró foglalkoztatottak 56,5%-a érettségénél alacsonyabb legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezett 2001-ben. Az 5. táblázat adatai alapján megállapítható, hogy a foglalkoztatottak alig több mint egytizedének volt diplomája, a nyolc osztályt végzettek száma ennek közel kétszerese. A foglalkoztatottak közel negyven százaléka szakmunkás bizonyítvánnyal, míg több mint egyharmada érettségi bizonyítvánnyal dolgozott a különböző munkahelyeken. A munkahelyekre vonatkozóan a 6. táblázat adatai jelzik, hogy dolgozni a miskolci ipari üzemekben és a szolgáltatási tevékenységet végző vállalatoknál és vállalkozásoknál tudtak az ongaiak, azaz megtartották korábbi városi munkahelyeiket. Sem az ongai önkormányzat, sem az ongai vállalkozók e tekintetben nem jelentettek komoly befolyásoló tényezőt. A helyi foglalkoztatottakon kívül mindössze 95 fő érkezett Ongára más településről dolgozni (7. táblázat), ez alig tizede az eljáróknak. Az egyetlen pozitívum e tekintetben, hogy az Ongán foglalkoztatottak húsz százaléka diplomával rendelkezett, ami egyrészt az önkormányzati fenntartású hivatalokhoz kapcsolódik, másrészt mutatja, hogy az eljárók e tekintetben is nagyságrendekkel kedvezőtlenebb helyzetben vannak.

5. táblázat: A foglalkoztatottak száma iskolai végzettség és gazdasági ágazatok szerint (2001)

Foglalkoztatottak száma összesen	1304
8 évfolyamnál alacsonyabb isk. végzettség	9
8 évfolyam	250
Érettségi nélkül szakmai oklevéllel	464
Érettségivel	443
Egyetem és főiskola	138
Mezőgazdaság	41
Ipar	371
Szolgáltatás	892
Vezető értelmiségi foglalkozású	196
Egyéb szellemi foglalkozású	254
Szolgáltatási foglalkozású	231
Mezőgazdasági foglalkozású	21
Ipari, építőipari foglalkozású	468
Egyéb	134

Forrás: KSH népszámlálás (2001)

⁸ Forrás: Központi Statisztikai Hivatal

6. táblázat: A helyben dolgozó és más településre eljáró foglalkoztatottak jellemzői (2001)

A foglalkoztatottak száma összesen	1304
Ebből helyben foglalkoztatott:	302
Férfi	130
Nő	172
Érettséginel alacsonyabb	158
Érettségi	144
Mezőgazdaságban	20
Iparban	51
Szolgáltatásban	231
Ebből más településre eljáró:	1002
Férfi	620
Nő	382
Érettséginel alacsonyabb	565
Érettségi	437
Mezőgazdaságban	21
Iparban	320
Szolgáltatásban	661

Forrás: KSH népszámlálás (2001)

7. táblázat: A helyben foglalkoztatottak főbb demográfiai jellemzői (2001)

Összesen	397
Férfi	178
Nő	219
Érettséginel alacsonyabb	197
Ebből szakmai oklevéllel:	104
Érettségi	120
Főiskola, egyetem	80
Mezőgazdaságban	34
Iparban	83
Szolgáltatásban	280

Forrás: KSH népszámlálás (2001)

A falu lakóinak és foglalkoztatottjainak csak töredéke (196 fő) vezető értelmiségi, ez az összlakosság 0,4%-a. A lakásállomány mennyiségi és minőségi paraméterei (8. táblázat) jelzik az ott élők anyagi-pénzügyi erejét, lehetőségeit az életkörülmények megalapozása és megváltoztatása tekintetében. Az elmúlt két évtizedben több mint háromszáz lakás épült Ongán, ami a lakásállomány közel negyede, s ez mindenképpen kedvező, mint ahogy a lakások nagysága (a lakásállomány fele 100 m² feletti alapterületű), szobaszáma vagy éppen a közművekkel való ellátottságuk. Ugyanakkor az adatsorok alapján az is jól kirajzolódik, hogy magas az egy lakásra jutó lakók száma és a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások száma, melyek ismereteim szerint zömmel az 1960-as évek előtt épültek. Elhelyezkedésük területi differenciáltságára már az előző fejezetben utaltam, de a szociálgeográfiai felmérésem

során is kirajzolódott, hogy ezek zöme az Ófalunak nevezett településrészen, valamint Ócsanáros településrészen található. Mindez a lakosság korstruktúrájával, sőt az etnikai és meglepő módon a vallási megoszlással (a református vallás hívei az Ófalunak nevezett településrésze tömörülnek, ahol Onga „tősgyökeres” családjai is élnek) is szoros korrelációt mutatott a szociálgeográfiai felmérésben. E tekintetben fontosnak érzem, hogy a továbbiakban vázlatosan bemutassam a település etnikai és vallási sokszínűségét és összetételét.

8. táblázat: Onga lakásállományának jellemzői (2001-2010)

Összesen	1423
Lakott	1381
100 lakásra jutó lakó	345
A lakások szobaszáma	
egy szobás	47
két szobás	424
három szobás	610
négy vagy több	342
Lakások építési éve	
1919 előtt	35
1920-1944	129
1945-1959	240
1960-1969	188
1970-1979	241
1980-1989	405
1990-2001	185
2002-2010	128
Alapterülete (m ²)	
29 alatt	4
30-39	6
40-49	37
50-59	83
60-79	266
80-99	389
100 felett	638
Átlagos alapterület	92 m ²
Felszereltsége	
vízvezetékekkel	1212
csatornával	1216
gázvezetékekkel	1028
központi fűtéssel	786
Komfortossága	
Összkomfortos	753
Komfortos	359
Félkomfortos	50
Komfort nélküli	210
Szükség lakás	51

Forrás: KSH népszámlálás (2001), KSH T-Star adatbázisa (2010)

III. 4. A népesség etnikai és vallási összetétele

Ongán négy etnikai kisebbségi csoport található, mégpedig a roma, a szlovák, a német és a lengyel. Ebből a romák alkotják a legnagyobb számot, az összlakosság 17%-át (9. táblázat). Számuk a hatvanas évektől kezdett nőni, amikor a cigánytelep építése elkezdődött, s a fiatalos korstruktúrát napjainkig megtartva e kisebbség több mint fele gyermekkorú, azaz 0-14 évesek, így a településen az óvodások és az általános iskolások között túlsúlyban találhatók. A roma családoknál azért is magas a természetes szaporulat, mert az alacsony életszínvonalon élők között megélhetési gyermekvállalás alakult ki, akiknél jobb az anyagi helyzet ott csupán egy-két gyermek az általános tendencia. A magas természetes szaporodás magyarázható még a családi pótlék magasabb összegével is, ami 2001-ben, három- vagy többgyermekes családoknak gyermekenként: 5900 Ft-ot jelentett. 2011-ben pedig már 16.000 Ft-ot.

A legnagyobb problémát a felnőtt roma lakosság jelenti, mert sokan nem végezték el még az általános iskolát sem el, ezért sokan gyakorlatilag funkcionális analfabéták, szakképzetlenek, így munkát sem tudnak vállalni. A település önkormányzata leginkább közmunkásként tudja foglalkoztatni őket vagy a vállalkozók segédmunkásként. Tavasztól ősziig a mezőgazdasági idénymunkákba tudnak még bekapcsolódni, ami a fametszés, kapálás, permetezés, gyümölcszedés munkáját jelenti. A legnagyobb gond, hogy nagyon sokan állandó keresettel sem rendelkeznek.

9. táblázat: A népesség etnikai összetétele 2001-ben

Népességszám	4761 fő
Hazai kisebbséghez tartozók együtt*	821 fő
Magyar*	3850 fő
Roma*	813 fő
Szlovák*	5 fő
Német*	2 fő
Lengyel*	1 fő

Forrás: (KSH)

* A nemzetiség, a kulturális értékhez, hagyományhoz kötődés, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben beszélt nyelv válaszlehetőségek legalább egyike szerint.

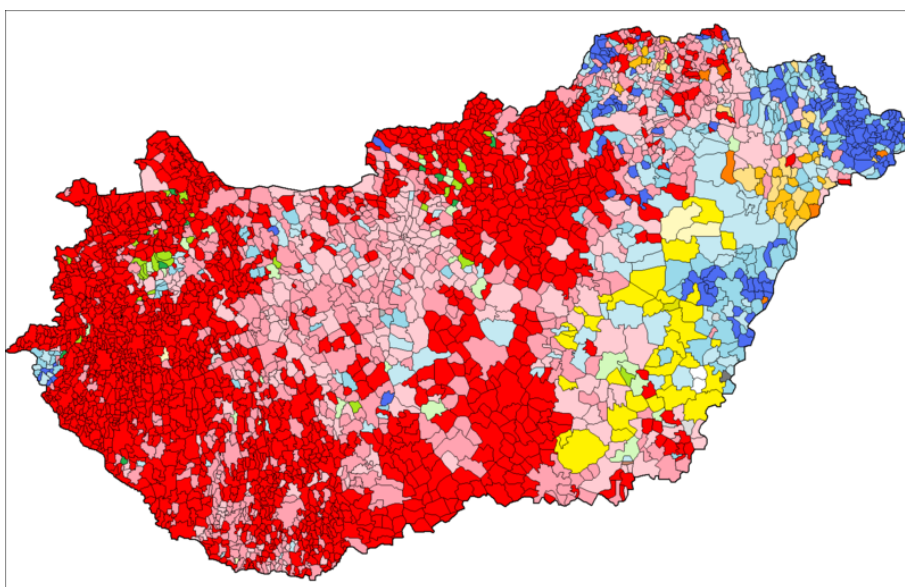
A népesség vallási összetételének sajátosságai és változásai, mint több szociológiai és falukutatással foglalkozó kutató (pl. népi írók a két világháború között, Erdei F. 1975, Szabó Pál Z. 1976, Berényi I. 1997. stb.) megállapításából ismerjük, meghatározza a lokális társadalom mindennapjait és aktivitási tereit. Ongán a katolikusok száma mutatja a

legmagasabb értéket, ebből is a római katolikusok vannak a legtöbben a településen, majd a reformátusok és a görög katolikusok követik őket, végül az evangélikusok, igaz ők csupán 46 fővel képviseltetik magukat. Az egyik legrégebbi vallások közé sorolható a római katolikus, hiszen tükrözi az Ongáról készült 2001-es KSH felmérés eredményei és a szociálgeográfiai kérdőívemre adott válaszok összessége, hogy Onga lakosságának, több mint 90%-a a keresztény vallást gyakorolja. A 10. táblázat adatai alapján nem, de a szociálgeográfiai felmérésem alapján megállapítható, hogy nem csak számszerű, hanem területi differenciálódás is megfigyelhető a településen belül.

10. táblázat: Onga népességének vallási megoszlása 2001-ben

Katolikus	2499 fő
Római katolikus	2200 fő
Görög katolikus	299 fő
Református	1469 fő
Evangélikus	46 fő
Egyéb keresztény	46 fő
Egyéb protestáns	3 fő

A legnagyobb vallási csoportok területi elhelyezkedése alapján megállapíthatjuk, hogy EK-Magyarországon mozaikszerűen helyezkednek el a vallási közösségek, szinte faluról-falura változik a domináns vallás (3. ábra). Az ábrán a piros és rózsaszín színezésű területekkel jelölt római katolikus közösség, a kék a református, a zöld az evangélikus, a barna és/vagy narancssárga a görög katolikus többségű településeket jelöli, míg a citromsárga szín azon településeket, ahol a lakosság többsége vallási közösséghez nem tartozónak vallotta magát.

3. ábra: A legnagyobb vallási-világnézeti csoportok Magyarországon (2001)

IV. A szociálgeográfiai kutatás során alkalmazott módszerek

Szociálgeográfiai felmérésemet a fenti tények tudatában készítettem el és igyekeztem a reprezentativitást is megvalósítani. A szociálgeográfiai kutatómunkám során fontos kérdésekre kerestem a válaszokat, amelyek a lokális térben az emberek életében a leggyakrabban előfordulnak és talán a leginkább foglalkoztatja őket, mint például a jövedelmi viszonyok differenciái, munkanélküliség, társadalmi-demográfiai jellemzők, etnikai jellemzők, szolgáltatások és feltételek, településfejlesztési elképzelések, vélemények a lakóhelyről, az önkormányzat megítélése, társas kapcsolatok (rokon, barát, szomszéd, ismerős), előítélet és tolerancia. Mindegyik a helyi társadalom differenciálódásának olyan részlete, melyek egészé konglomerátumszerűen összeállva adják a település társadalmának komplexumát. Ezen tudományág által megszerzett ismeretek abban is segítségünkre lesznek, hogy saját döntéseinket, élethelyzetünket képesek legyünk tudatosabban értékelni, s az életünkben várt vagy nem várt fordulatok előnyeit és hátrányait több eset alapján is mérlegelni tudjuk. Mindezt egy korrekt szociálgeográfia vizsgálat hűen tükrözheti és elősegítheti, melyhez változatos szociálgeográfiai aspektusú információbázisra és módszerekre van szükség a helyi társadalomról. A szociálgeográfia a társadalmi alapfunkciók intézményrendszerének területileg differenciált szerkezetét elemzi, melyek típusai:

- topografikus funkcionális tematikus térképezés („holland iskola”)
- indikátorokat alkalmazó, különböző területegységekre vonatkozó tematikus térképezés
- mesterséges területi egységekre vonatkoztatott elemzés (modellezés)

Az alkalmazott szociálgeográfia arra keresi a választ, amelyeket a térrendszer átalakulásával kapcsolatban (településfejlesztés, társadalompolitika) feltesz.

IV.1. Az információbázis összeállítása

Ahhoz, hogy a szociálgeográfiai elemzésemet el tudjam készíteni, szükségem volt a megfelelő információk összeállítására és megjelenítésére, mely az alábbiak szerint történt:

- *A hazai szociálgeográfiai szakirodalomhoz* könyvtárak, folyóirattárak illetve az Internet révén jutottam hozzá.
- *hivatalos statisztikák*: a statisztikai adatok segítségével bizonyos jelenségek területi elterjedésére lehet következtetni. A megyére és a településre vonatkozó *társadalmi, gazdasági információk* forrását elsősorban a KSH kiadványai és a TEIR jelentették.

- *történeti források* feldolgozása és az így kapott információk beépítése. A történeti forrásanyag tartalmazza a természeti, művi, társadalmi, közösségi, környezeti és szellemi szféra tradícióira vonatkozó információk egy részét.
- *térkép*: topográfiai és tematikus térképek alapján jól kimutatható: pl. a kultúrtáj változása, a települések térbeli viszonyának átalakulása, a szociálgeográfiai kutatások során kirajzolódó terület differenciák stb.
- *ábrák, diagramok és táblázatok*: általában KSH szerkesztésűek, a szociálgeográfiai kérdőívek összehasonlító értékeléséhez (analízis és szintetizálás) szükségesek.

Az alkalmazott szociálgeográfiai kutatások a hivatalos statisztikai adatokon túl a jelenségek, folyamatok, problémák valós feltárását, árnyaltabbá tételét elősegítő, átfogóbb és mélyebb információbázisra is támaszkodnak. A szociálgeográfiai kutatásoknál is - mivel a hivatalos statisztikára csak részben építhetünk - elengedhetetlen az *empirikus módszerek* alkalmazása. *Az empirikus társadalomtudományi módszerekkel* kapjuk azt az információ tömeget, amely kiegészíti és *árnyaltabbá teszi a statisztikai elemzést. A saját adatgyűjtés magában foglalja a megfigyelést, a térképezést, kérdőívezést és az interjúk készítését.* Ezért Onga szociálgeográfiai vizsgálatához reprezentatív *kérdőíves felmérést* végeztem a lakosság hét szociálgeográfiai alapfunkciókhoz viszonyuló differenciált kapcsolatrendszerének megítélésére vonatkozóan. *Az empirikusan gyűjtött adatokra* azért is szükség van, mert rávilágítanak a száraz statisztikai adatok tényleges, a valóságot jobban tükröző tartalmára. pl. a településrendezési tervek előkészítéséhez elengedhetetlen a népszámlálási adatok használata, mert a funkcionális térszerkezet módosításakor a tervezőnek ismernie kell a lokális társadalmi struktúra belső tagozódását. A legnagyobb nehézséget a *kérdőíves adatbázis* összeállítása okozta, hiszen bizonyos információk egy részéhez – pl. személyiségi jogok miatt – nem juthattam hozzá.

- Az információbázis kiépítéséhez, a település működési mechanizmusának alaposabb megismeréséhez nagymértékben hozzájárultak az önkormányzat vezetőivel, munkatársaival folytatott problémafeltáró *szakmai beszélgetések, puha és strukturált mélyinterjúk.*
- Onga szociálgeográfiai vizsgálata során *terepbejárást* is végeztem, elsősorban az ún. építészeti-környezeti szegregáció lehetőségeinek alaposabb megismerése érdekében.

IV.2. A feldolgozás során használt módszerek

- A statisztikai adatokat a *Microsoft Excel 2000* segítségével *táblázatokban* rögzítettem. Az Excel programot használtam fel *grafikus ábrák* (grafikonok, diagramok) készítésénél és a *matematikai- statisztikai módszerek* alkalmazásánál is.
- Az SPSS for Windows 8.0 szoftver a *kérdőíves felmérés adatainak* rögzítésénél és feldolgozásánál segítette munkámat.
- Információforrásként, adatfeldolgozási formaként és a bemutatás eszközeként a jelenségek szemléletesebb ábrázolása érdekében *tematikus térképeket* (10 db) is alkalmaztam, melyek döntő többségét *ArcView GIS 3.3* szoftver felhasználásával készítettem el.

Itt szeretnék röviden kitérni arra a problémára, amely minden szociálgeográfia kutatómunka egyik alfája és omegája. A kérdőíves felmérés során 180 kérdőívet osztottam ki, azonban a kérdőívek csupán 78 %-a került vissza hozzám. Tapasztalataim a kérdőívezéssel kapcsolatban nem voltak túl pozitívak, mégpedig azért, mert a lakosság nagyon bizalmatlan azokkal az emberekkel, akik kérdőívet töltenek ki velük. Néhányan nem voltak hajlandók válaszolni a kérdőívekre, míg mások igaz elvették a kérdőíveket, hogy kitöltik, de aztán mégse tették ezt meg, azért mert úgy gondolták, hogy így túlságosan is ki fogják adni az adatokat az ingóságaikról. Ezért történt meg az, hogy nem tudtam mind a 180 darab kérdőívet kiértékelni, így csupán 140 fő véleményét fogják tükrözni az eredmények.

Ongán a lakosság 17%-a a roma kisebbséghez tartozik, nagyon fontos lett volna, hogy az adatok, az ő véleményüket is tükrözzék, azonban nagyon elutasító magatartást mutattak velem szemben. A roma megkérdezettek több mint fele csak bizonyos anyagi juttatás ellenében lett volna hajlandó válaszolni a kérdéseimre. Néhányan juttatások nélkül is szívesen válaszoltak a kérdésekre, így az ő válaszaik fogják tükrözni, a roma kisebbség véleményét a településen.

Azon válaszadók közül, akik nem tudtak írni-olvasni vagy egyszerűen csak értelmezni bizonyos kérdéseket, azoknak én is segítettem a kérdőívek kitöltésben, mégpedig úgy, hogy felolvastam a kérdőívet és így együtt töltöttük ki vagy csak elmagyaráztam, hogy az adott kérdésnél mire is gondoltunk, ezért is tudok utalni a kiértékelések folyamán arra, hogy szóban még mit fűztek hozzá a kérdésekhez a válaszadók.

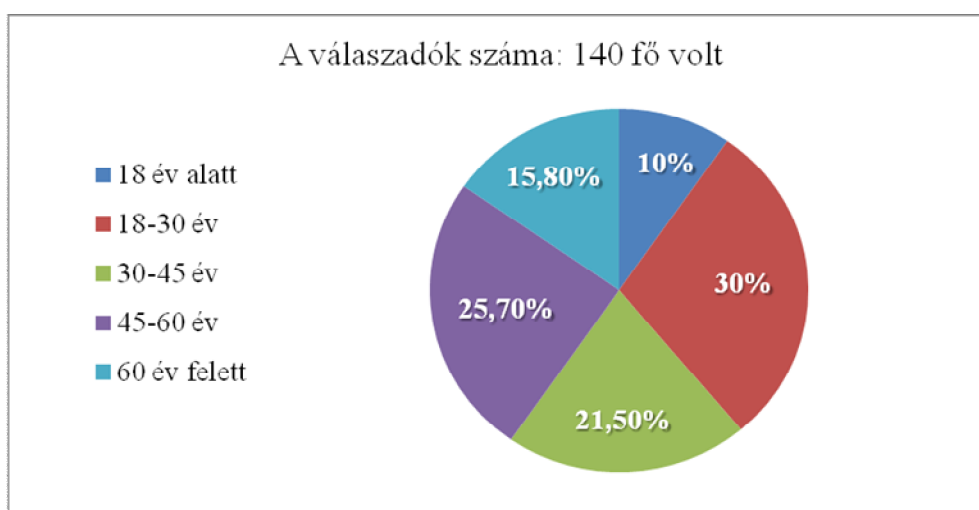
A kérdőívem összeállításában arra törekedtem, hogy minél átfogóbb kép rajzolódjon ki az itt élő emberekről (pl. iskolai végzettségéről, háztartások felszereltségéről, jövedelmükről stb.). Dolgozatom további célja, hogy az elemzett kérdőívek alapján alá tudom-e támasztani a Központi Statisztikai Hivatal adatait vagy eltérő eredményekre jutok a társadalom szerkezetét, differenciáltságát tekintve, ezért a kérdőívek értékelése során többször párhuzamot vonok a hivatalos statisztikai adatok és saját kutatásaim eredményei között.

V. A szociálgeográfiai felmérés eredményei

V. 1. A megkérdezettek összetétele kor és nem szerint

A kérdőíveket 2011 nyarán, 180 főhöz sikerült eljuttatnom, de amint erre már az előzőekben utaltam, a kérdőívekből csupán 140 darabot kaptam vissza (4. ábra), így ebből a 140 darab kérdőívből állapítottam meg a társadalmi sajátosságokat és eredményeket. A férfiak és nők aránya a KSH demográfiai adataihoz képest eltéréseket mutat, mert a kérdőívek véletlenszerű kiosztása során a nők felülreprezentáltakká váltak (11. táblázat). Mindez azonban nem teszi lehetetlenné a kérdőívek információbázisának kiértékelését, mert részben olyan alapfunkciókra kérdeztünk rá, amelyekben nincs különbség, hogy férfi vagy nő válaszol (pl. lakáskörülmények, lakások építése és felszereltsége stb.), másrészt a nőtöbbség életkorok szerinti anomáliái is jól kezelhetőek.

4. ábra: A válaszadók kor szerinti megoszlása (kérdőívek alapján saját szerkesztés)

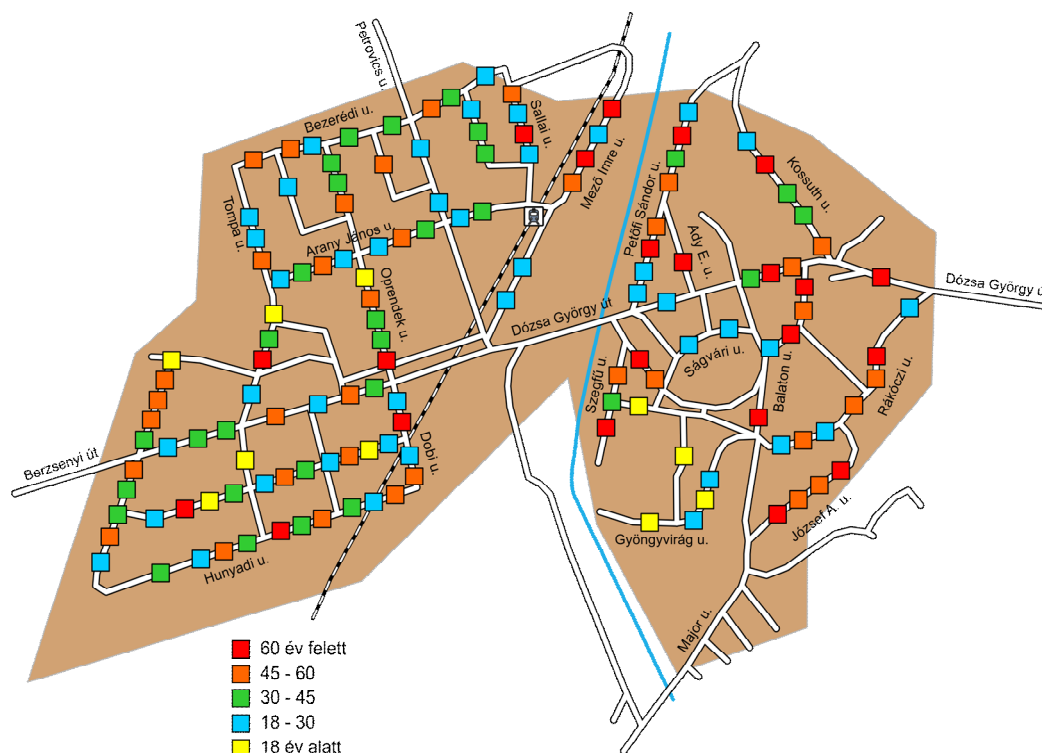
A válaszadók közül 100 fő volt nő (71,5%) és 40 fő volt férfi (28,5%). A saját felmérésem és a népszámlálási adatok alapján némi eltérés figyelhető meg a kor és nemek közötti adatokhoz képest, míg a nőtöbbség a 10 évvel ezelőtti adatoknál a 40-44 éves korosztály körében volt az egyik legkiemelkedőbb, a kérdőíveknél a 18-30 év közötti korosztályban mutatja a legmagasabb értéket. Ez a szám magyarázható az otthon tartózkodó nők magasabb számával (gyes, gyed, munkanélküli stb.), különösen a roma kisebbség körében. A férfiak esetében alulreprezentáltság figyelhető meg, bár ez egyes generációk esetében eltérő (11. táblázat). A kérdőíves felmérésem eredményeit e tekintetben a 11. táblázat szemlélteti. Az 5. ábra jól érzékelteti a településen belüli markáns differenciákat

a korstruktúra vonatkozásában. A megkérdezettek területi megoszlását tekintve látható, hogy Onga-Ófaluból 48 db, Onga-Újfalu/Újtelepről 92 db kérdőívet gyűjtöttem össze, ami közel egyharmad-kétharmados aránynak felel meg. Az Onga-Ófaluban kitöltött kérdőívek ötvenhat százaléka (26 db) származik a 45 évnél idősebb lakosoktól, míg az Onga-Újfaluban kitöltött kérdőíveknél ez az arány mindössze harmincöt százalék (32 db kérdőív). Különösen tanulságos a 60 év feletti arányának területi differenciáltsága, hiszen huszonkettő kérdőívből tizennégy (70%) Onga-Ófaluból származik. Mindez azt is jelenti a véletlenszerűen kiosztott és reprezentatívnak tekintett kérdőívek alapján, hogy Onga hatvan év feletti lakosainak több mint kétharmada Onga-Ófaluban él. Természetesen mindez alapvetően meghatározza a kérdőívek kiértékelésének további menetét és lehetőségeit is.

11. táblázat: A válaszadók kor és nem szerinti összetétele

Életkor	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen (fő)
60 év feletti	16	6	22
45-60 év	24	12	36
30-45 év	20	10	30
18-30 év	32	10	42
18 év alatti	8	2	10
Összesen	100	40	140

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

5. ábra. A korstruktúra szerinti területi megoszlás a településen (saját szerkesztés)

V. 2. A megkérdezettek összetétele iskolai végzettségük szerint

Az iskolai végzettség, azaz a képzettség általában a tudás hasznosulása és érvényesülése a munkaerőpiacon, ami áttételesen megnyilvánul a jó foglalkoztatási pozícióban és a keresetben. Általában az iskolai végzettség szintjének növekedése következtében a munkaerőpiaci részvétel mértéke is növekszik, illetve annak hiánya természetes módon vezethet a munkaerő-piaci és ezen keresztül a szélesebb értelemben vett társadalmi kirekesztődéshez.

Magyarországon az oktatás politikában a XX. század első felében a hangsúly az alap-, a második felében a középfokú oktatáson volt, az utolsó évtizedben pedig a felsőfokú képzésre helyeződött át. Ennek megfelelően a népesség iskolázottsági szintjének alakulását az ezredfordulót követően a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők népességen belüli arányának növekedése jellemezte, ezzel párhuzamosan egyre kevesebb az általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb végzettségűek aránya.⁹

A megkérdezettek iskolai végzettség szerinti megoszlása jól tükrözi a magyar társadalomban kialakult gyakorlatot, még pedig azt, hogy a nők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek. Ami abból adódik, hogy a magyar társadalomban kialakult gyakorlat szerint a férfiaknak, a családfenntartó szerepét kellett, hogy betöltsék, így nekik a továbbtanulásra nem mindig adódott lehetőségük, azonban a nőknek a háztartásbeli szerepkör jutott és emellett a szabad idejük egy részében az általános iskola vagy középiskola után a továbbtanulásra koncentrálhattak. A másik ok, hogy a rendszerváltozásig Magyarországon a teljes foglalkoztatás megoldott volt, minden 18. életévét betöltött fiatal számára, így nem voltak arra kényszerülve, hogy mindenképp a továbbtanulás mellett döntsenek, ezért is választhatták az ongai férfiak a biztos megélhetést nyújtó szakmunkát. Természetesen az országos oktatáspolitikai irányelvek mellett Miskolc ipari üzemének munkaerő szükséglete is érvényesült. Napjainkra teljesen megváltozott a kép, s mindenki a felsőoktatásba kerülhet. Az elmúlt években, az észak-magyarországi régióban, a felsőoktatásban tanulók közel 91% egyetemi, főiskolai képzésben vett részt, arányuk magasabb volt az országosnál (86%). A többi hallgató felsőfokú alap-, illetve szakképzésben, valamint szakirányú továbbképzésben és doktori képzésben tanult tovább.

A szociálgeográfiai felmérés eredményeit bemutató táblázatból az rajzolódik ki, hogy minden kategóriában a nők találhatóak nagyobb számban és arányban, ami magasabb, mint

---

⁹ Fejes László-Hollóné Fodor Éva (2007): Társadalmi helyzetkép: Életkörülmények Észak-Magyarországon, Központi Statisztikai Hivatal Miskolci Igazgatóság, p.17.

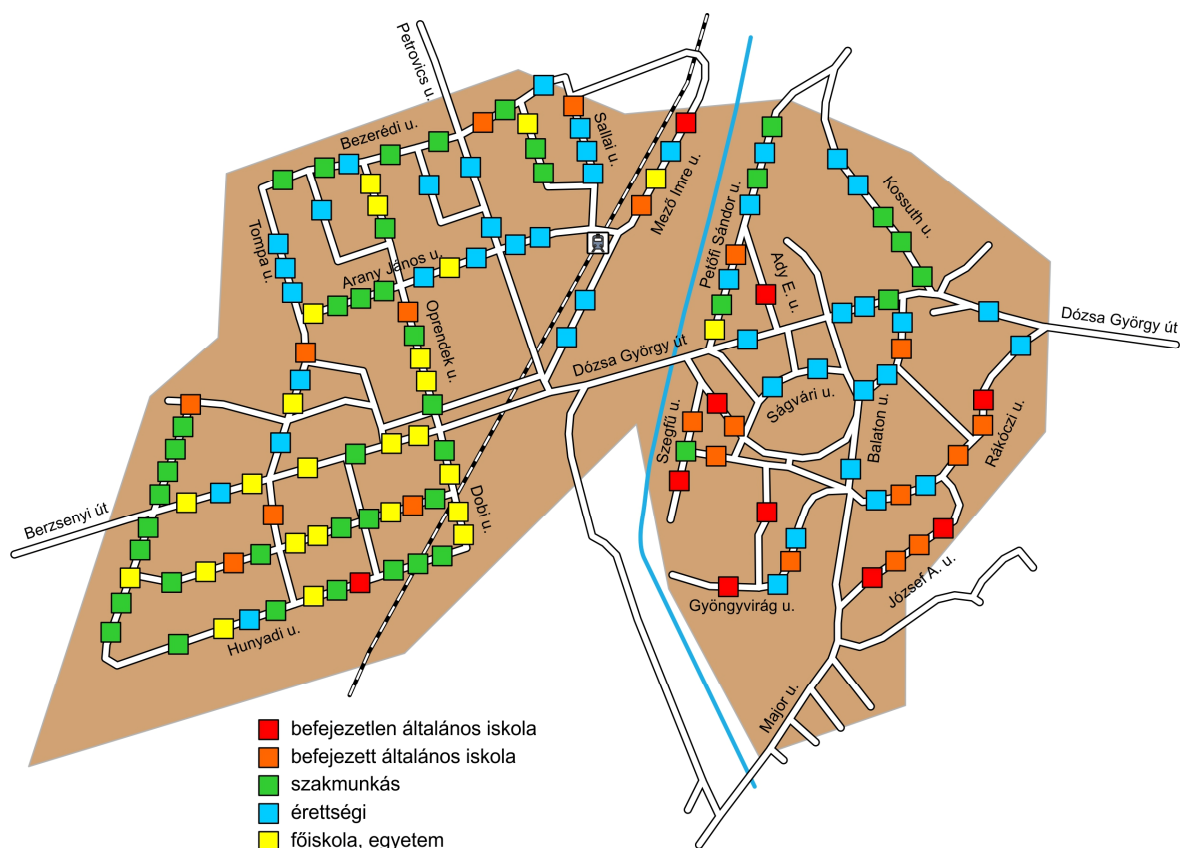
ami a kérdőívek megoszlásából fakad, azonban a felsőfokú végzettségűek száma az országos és a megyei átlagtól is messze elmarad (12. táblázat).

12. táblázat: A válaszadók iskolai végzettség szerinti összetétele

Iskolai végzettség	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen (fő)
Befejezetlen általános iskola (elemi)	6	4	10
Befejezett általános iskola (polgári)	14	6	20
Szaktanulmányi, Szakiskola	22	20	42
Érettségi (gimnázium, szakközépiskola)	31	12	43
Főiskola, Egyetem	18	7	25
Összesen	91	49	140

Forrás: kérdőívek alapján saját szerkesztés

A 6. ábra a válaszadók iskolai végzettségének településen belüli területi differenciáit tükrözi, ahol az Onga-Ófalu és Onga-Újfalu/Újtelep közötti markáns különbségek szembetűnőek. Okai között az agglomerációs-szuburbanizációs folyamatok napjainkban is alapvető fontosságúak, de nem hagyhatók figyelmen kívül a korstruktúra fentebb bemutatott sajátosságai sem. Mindezek ellenére a vártnál is alacsonyabb Onga-Ófalu lakosai közül a diplomások száma, mindössze egy fő. Az érettségizettek magas aránya (21 fő) a középkorúak magasabb arányával jól korrelál.

6. ábra: Az iskolai végzettség területi differenciái (saját szerkesztés)

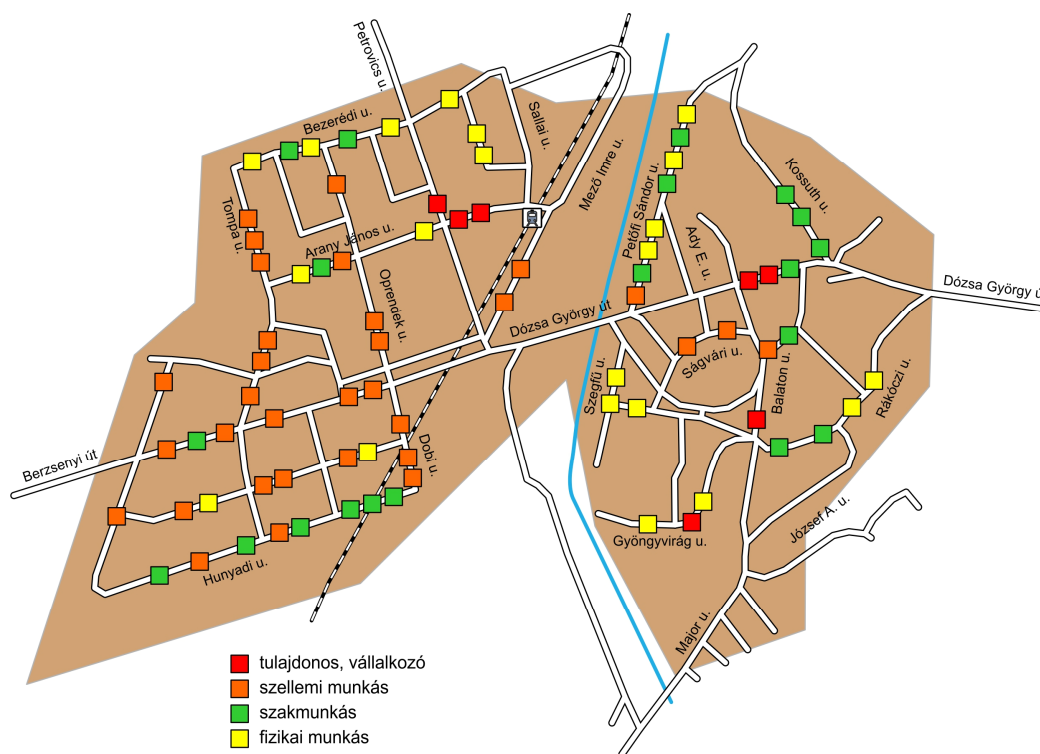
A befejezetlen általános iskolával rendelkezők (10 fő) nyolcvan százaléka, Onga-Ófaluban élt a kitöltött kérdőívek tanúsága szerint. A bejezett általános iskolával rendelkezők ötvenöt százaléka Onga-Ófaluban élt, jól tükrözve azt a társadalmi sajátosságot, hogy az idősebb lakosság alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezik. A társadalmi szegregáció sajátosságaként értelmeztük, hogy a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezők több, mint nyolcvan százaléka Onga-Újfaluban él. Meglepő módon az érettségizettek számában kiegyenlítődés figyelhető meg a két településrész között, ami mindenképp arra utal, hogy Onga-Ófalu 45 év feletti lakóinak ez jelentette az iskolázottsági maximumot fiatal korukban, 30-40 évvel ezelőtt. Az érettségizettek számát tekintve, tehát megállapíthatjuk, hogy a 48 db Onga-Ófaluban kitöltött kérdőívből 21 lakos érettségivel rendelkezett, azaz e kör e településrészben, mindenképp felülreprezentált. E tény azt is mutatja számunkra, hogy az 1970-80-as években, amikor Onga, a miskolci agglomeráció részévé vált, akkor is a minimum érettségivel rendelkező szellemi munkát végző fiatalabb generációk költöztek a faluba, akik napjainkra zömmel elérték a nyugdíjas kort (5-6. ábra).

V. 3. Foglalkozási szerkezet sajátosságai a kérdőívek tükrében

A megkérdezettek közül senki sem zárkózott el a válaszadás elől, így 100% nyilatkozott arról, hogy jelenleg miből él (pl. aktív kereső, nyugdíjas, Gyes stb.). A 140 db kérdőívet kitöltő ongai lakosból azonban csak 80 fő (58%) nyilatkozott arról, hogy aktív keresőként milyen munkát végez (13-14. táblázat). A nemek közötti arányok kiegyenlítettek, mindössze a fizikai munkát végző férfiak száma magasabb. A településen belüli területi megoszlás eredményeit fontosnak éreztem, hiszen alátámasztotta az eddig leírt településrészek szerinti differenciákat. A válaszadók negyven százaléka szellemi munkát végez és ez a nők körében mutatkozik markánsabban. A szellemi munkát végzőknek mindössze 12,5%-a (4 fő) lakott Onga-Ófaluban. Más foglalkozási csoportokban nincs markáns különbség, sőt bizonyos csoportok felül reprezentáltak Onga-Ófaluban (7. ábra), ha figyelembe vesszük, hogy a kérdőíveknek csak alig több mint egyharmada származik onnan. Tehát Onga-Újfalun 92 kérdőívet kitöltő lakójából tizenegy százalék (10 fő) szakmunkás és harminc százalék szellemi munkás, míg Ófaluban szellemi munkát végez a negyvennyolc megkérdezettből négy fő (8%) és szakmunkás tíz fő (19%).

13. táblázat: A válaszadók foglalkozási szerkezete (saját szerkesztés)

Foglalkozás	Nő (fő)	Férfi (fő)	Összesen (fő)
Tulajdonos vállalkozó	3	4	7
Szellemi munkát végző	18	14	32
Szakt munkás	10	10	20
Fizikai munkát végző	8	13	21
Összesen	39	41	80

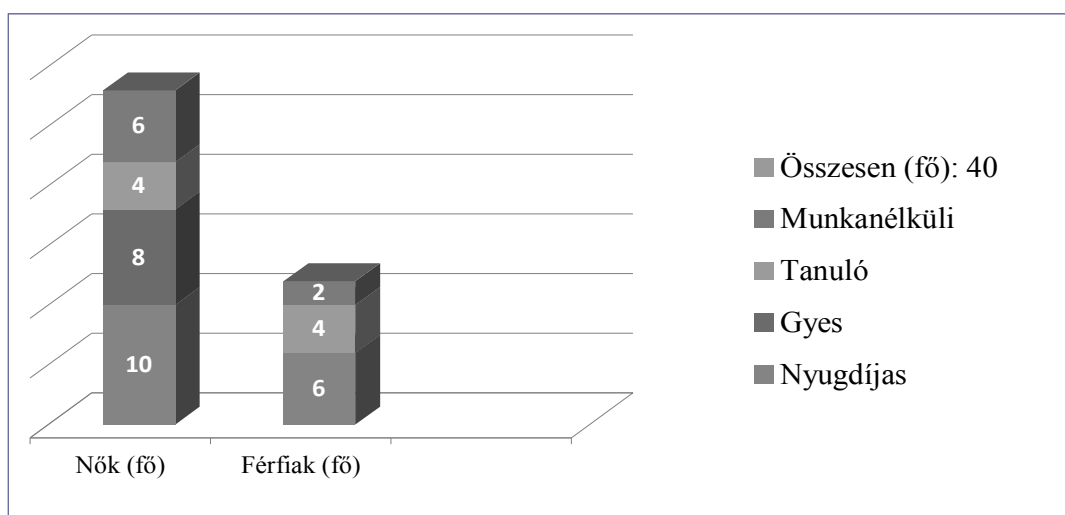

7. ábra: A foglalkozási szerkezet települési differenciái (saját szerkesztés)

V. 4. A munkanélküliség aspektusai a kérdőívek alapján

Ongán is fontos a munkanélküliség kérdése. Kissé pontatlanul határozható meg a munkanélküliek száma, mert nem kérdeztünk rá arra, hogy regisztrálnak számít-e az adott munkanélküli. A megkérdezett nők körében a 30 és 55 év közöttiek többsége tartozik a munkanélküliek körébe, mégpedig egyrészt azért, mert esélyük sincs visszakapcsolódni a termelői szférába a megromlott egészségi állapotuk miatt. Másrészt azért, mert sajnos két-három gyermekkel még nehezebb olyan munkahelyet találni, ahol tolerálják a gyermekek miatti késést vagy hiányzást. A férfiak körében a munkanélküliek száma folyamatosan emelkedett (KSH, 2009). Ez azonban további aggályokat vet fel a jövőre nézve, mert így a településen a családok egyre szegényebb társadalmi rétegbe süllyednek, mert a férfiak egyre kevésbé képesek megteremteni a család fenntartásához és anyagi boldogulásához szükséges

anyagi javakat, hiszen láthatóan az egykori kétkeresős család-modell már Ongán is a múlté. A viszonylag magas munkanélküliség rávilágít arra, hogy a település lakóinak egy jelentős hányada sajnos kilátástalan helyzetben van a jövőt tekintve. A kérdőíves felméréséből arra is választ kaptam, hogy a rendszerváltozás óta többször is voltak munkanélküli státuszban a lakosok. Konkrétan a válaszadók 38%-a 1990 és 1995 között vált először munkanélkülivé, 1996 és 2000 között 25%-a, 2000 után pedig 17%-a. Az 1990-es és 1995 közötti magas érték hasonló az országos átlaghoz, mert a rendszerváltozás utáni években jelentősen megnövekedett a munkanélküliek száma. A megkérdezettek szóban tették hozzá, hogy sokan a mezőgazdaságból éltek 1990 előtt (8. ábra), azaz a privatizáció és a mezőgazdasági munkahelyek megszűnése súlyosan érintette szerény egzisztenciájukat.

8. ábra: Az inaktív válaszadók megoszlása (saját szerkesztés)

V. 5. A kérdőíves felmérés eredményei az elért legmagasabb iskolai végzettség tükrében

A dolgozatom további részében azzal foglalkozom, hogy elemzem a kérdőívekre adott válaszokat a különböző iskolai végzettségek szerint, így áttételesen és közvetlenül választ keresek arra is, hogy az azonos végzettségű ongai lakosoknak milyenek a lakás körülményeik, mennyire felszerelték a lakások, milyenek a munkahelyi viszonyai, milyen időközönként tudnak haza járni, hogyan ítélik meg a településük fejlettségét és az önkormányzat működését. Ezeket az eredményeket társadalmi csoportokra lebontva ismertetem. A vizsgálatok ilyen csoportosítását az indokolja, hogy véleményem szerint és az eddig bemutatott adatok alapján az ongai társadalom differenciái (szegregáltsága) az életkor mellett az iskolai végzettség törésvonalai mentén rajzolódnak ki a legmarkánsabban.

V. 5. 1. Foglalkoztatottság iskolai végzettség szerinti megoszlása

A befejezetlen általános iskolával rendelkező válaszadók (10 fő) közül, mindössze két fő aktív kereső, a válaszadók fele gyesen-gyeden lévő ill. munkanélküli. A befejezett általános iskolával rendelkező válaszadók (20 fő) közül még mindig alacsonynak mondható az aktív keresők aránya (9 fő), ebben a kategóriában is leginkább az egyéb, azon belül is a munkanélküliek száma mutatkozik kimagaslónak (14. táblázat). A szakmunkásképzőt és szakiskolát végzeteknél (42 fő) már sokkal magasabb értékek mutatkoznak, mint az előző kategóriáknál. Az érettségivel és diplomával rendelkezők közül az aktív keresők száma (31 ill. 23 fő) jól mutatja azt a tendenciát, hogy a magasabb végzettségűek (43 fő érettségizett és 25 fő diplomával rendelkezett) már viszonylag könnyebben tudnak munkát találni. Ezek a számok is jól érzékeltetik, hogy Magyarországon is egyre fontosabb az, hogy ki milyen magas iskolai végzettséggel rendelkezik, azonban még itt is sajnos elég magas az egyéb kategóriákba tartozók száma, ami legfőképp a munkanélküliekben mutatkozik meg, azaz az érettségizett és diplomás munkanélküliek ma már tartósan jelen vannak Onga falusi társadalmában is. Az érettségivel rendelkezőknél (43 fő) az egyik legmagasabb az aktív keresők aránya, elmondásuk alapján ők találtak a leghamarabb munkát maguknak. A felsőfokú végzettséggel rendelkezőknél (23 fő) szintén kedvező a helyzet, sőt még további tanulmányokat is folytatnak a jobb munkahely reményében és ebben a kategóriában található a legkevesebb gyesen lévő illetve munkanélküli is. Összességében jól megfigyelhető, hogy az iskolai végzettség emelkedésével egyre nagyobb mértékben nőhet annak az esélye, hogy a lakosok megfelelő munkát találjanak maguknak (14. táblázat).

*14. táblázat: A válaszadók foglalkoztatottsága iskolai végzettség szerint
(saját szerkesztés)*

Foglalkoztatottság	Befejezetlen általános iskola (fő)	Befejezett általános iskola (fő)	Szakiskola (fő)	Érettségi (fő)	Egyetem, Főiskola (fő)	Összesen (fő)
Aktív keresők	2	9	35	31	23	100
Nyugdíjas	3	3	6	4	-	16
Egyéb*	5	8	1	8	2	24
Összesen	10	20	42	43	25	140

*(gyes-gyed, hivatásos nevelőszülő, tanuló, munkanélküli, főállású anya, polgári szolgálatos)

V. 5. 2. Az aktív keresők foglalkozásának megoszlása iskolai végzettségük szerint

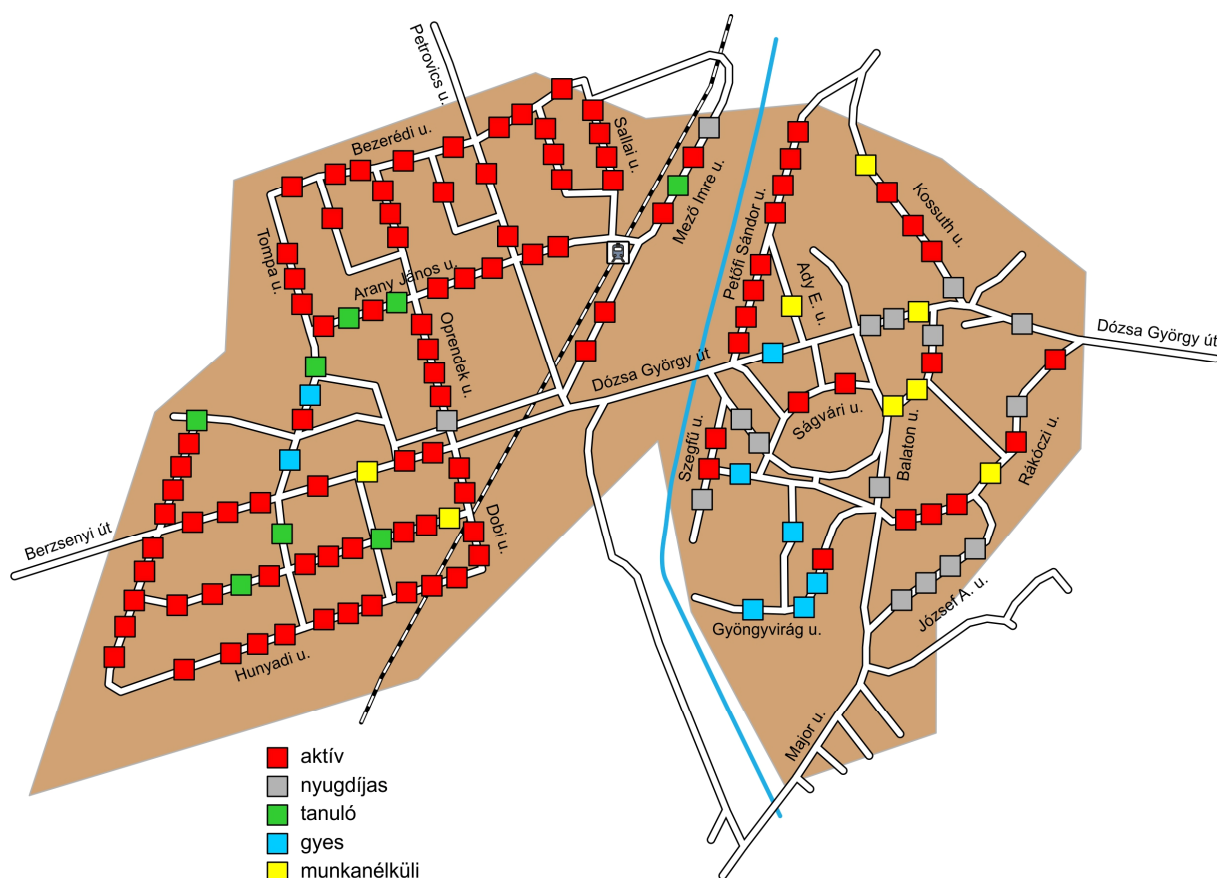
Azok az aktív kereső válaszadók, akik csak az általános iskolát végezték el, mindannyian fizikai munkát végeznek. A szakiskolával rendelkezők között már a szakmunkás munkakörök dominanciája figyelhető meg. Itt tudtak a legtöbben elhelyezkedni, azonban az is látható, hogy sokan fizikai munkát végeznek, míg a szellemi munkások szám volt a legalacsonyabb. Mindez alátámasztja azt a tapasztalati tényt, hogy az alacsony végzettséggel rendelkezők magasabb beosztású állásokat már nem tudnak betölteni. Az érettségivel rendelkezők között a szellemi és a szakmunkások száma már kiegyenlítettnek látszik, meglepő módon azonban kétszer annyi a szellemi munkát végző, mint a szakmunkás. Mindez azzal magyarázható, hogy a falusi társadalomba beágyazódott az érettségi szellemi munkakörökhöz kötődése, még akkor is, ha az alacsonyabb értékű. E társadalmi rétegnek már magasabb a végzettsége és több lehetőségük is nyílt a munkahelyek választása között. A főiskolával és egyetemi végzettséggel rendelkező válaszadók többsége szellemi munkát végez és minden hatodik már saját vállalkozással is rendelkezik vagy tulajdonos (15. táblázat).

15. táblázat: A válaszadók foglalkoztatottsága iskolai végzettség szerinti (saját szerkesztés)

Foglalkozás	Befejezetlen általános iskola	Befejezett általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
Tulajdonos, vállalkozó	-	-	1	2	4	7
Szellemi munkás	-	-	1	12	19	32
Szakmunkás	-	-	16	4	-	20
Fizikai munkás	2	4	13	2	-	21
Összes kérdésre választ adó	2	4	31	20	23	80
Összes aktív kereső	2	9	35	31	23	100

Érdekes néhány gondolat erejéig foglalkozni az inaktív keresőkkel is (9. ábra), akik között a nők aránya a magasabb, ez a társadalmi adottságokból adódik, mivel a nők maradnak otthon a gyermekeik mellett szinte kizárólagos jelleggel. Ongán még nem elfogadott az az újdonsült modell, hogy a férfi is otthon maradhat a gyermekekkel (14. táblázat). A foglalkozási szerkezet településen belüli differenciái (7. ábra) ismét arról tájékoztatnak, hogy Ongán igen jelentős a társadalom területi szegregáltsága. Onga-Ófalu negyven nyolc

megkérdezett lakójából huszonkettőnek volt munkahelye, ami magasabb, mint ami az életkori sajátosságokból fakad, ugyanakkor Onga-Újfalukilencven kettő megkérdezett lakójából hetvennyolcnak volt munkahelye, ami magasabb, mint ami a korstruktúrából és az iskolázottságból következne (5-6. ábra). A kilencedik ábra tematikus térképe alapján jól kirajzolódik, hogy Onga-Ófaluk társadalma tovább differenciálódik területileg. A Gyöngyvirág utca és a hozzá kapcsolódó mellékutak a romatelep masszív magját alkotják, míg a település magja és a József Attila utca a nyugdíjasok dominanciájával jellemezhető. Sajnos a munkanélküliek is itt fordulnak elő a legnagyobb mértékben, tehát több tényező is utal arra, hogy szociálisan leromlott környezet alakult e területeken ki.

9. ábra. A foglalkoztatottság területi differenciái (saját szerkesztés)

Összességében megfigyelhető, hogy azok az ongai lakosok, akik a legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, megadatik nekik, hogy szellemi munkát végezhesse, míg az érettségivel vagy alacsonyabb végzettséggel rendelkezők kevés százalékának sikerült a szellemi munkát végzők körébe bekapcsolódnia, ők inkább a szak- illetve fizikai munkás állásokat tudták betölteni. Tény, hogy mindezt csak úgy tudják elérni, ha mindennap vállalják az ingázással kapcsolatos fáradtságos utazást Miskolcra.

V. 5. 3. Az aktív keresők munkavégzésének helye végzettségük szerint

Onga sajnos nem bővelkedik a munkalehetőségekben, így a válaszadó aktív kereső lakosságnak csupán a 29%-a tudott munkát találni és elhelyezkedni a saját lakóhelyén. A legtöbben még szerencsésnek mondhatják magukat, mert sikerült a megyében elhelyezkedniük, azon belül is a magasabb végzettségűek száma volt kimagasló, mert ők szellemi tevékenységet tudnak végezni. Onga buszközlekedése jónak mondható, így a lakosság meg tudja oldani a minden napos ingázást a megyeszékhely és a lakóhely között (16. táblázat). Nem elhanyagolható tény, hogy az érettségivel és szakiskolai végzettséggel rendelkezők kétharmada illetve háromnegyede Miskolcra jár naponta dolgozni. A megkérdezett aktív keresők 13%-a elhagyja a megyét és hosszabb periódusú ingázásra kényszerül megélhetése érdekében.

*16. táblázat: Az aktív keresők munkavégzésének helye végzettségük szerint
(saját szerkesztés)*

Helység	Befejezetlen általános iskola	Befejezett általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
Onga	2	4	6	9	8	29
B-A-Z. megye	-	4	21	18	15	58
Más megye	-	1	7	3	-	11
Egyéb (külföld)	-	-	1	1	-	2
Összesen	2	9	35	31	23	100

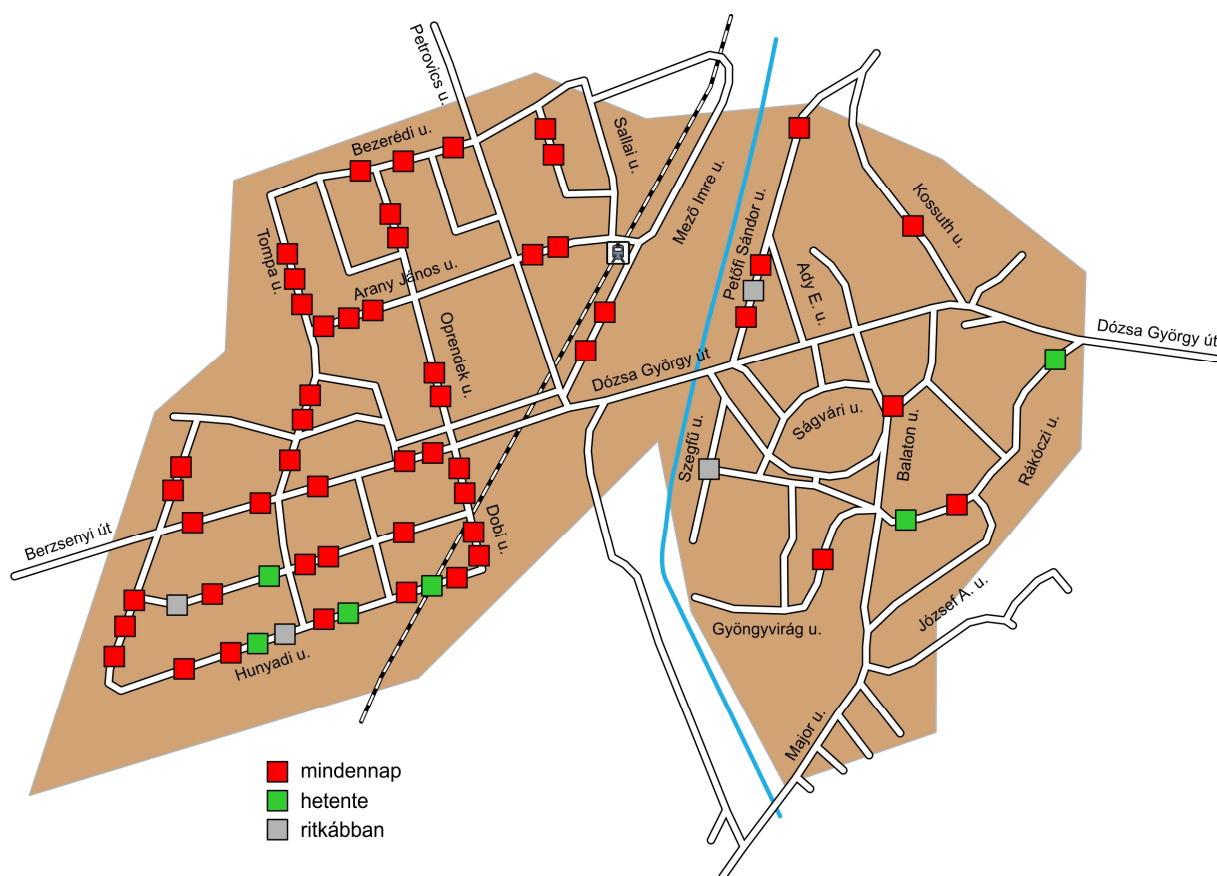
V. 5. 4. Az ongai lakosok ingázása, típusai és sajátosságai

A válaszadó aktív keresők 71%-a, Onga határain kívül dolgozik. Az autóbusz- és vonatközlekedés sűrűnek mondható, ezért is tudnak az ongai lakosok Miskolcon is munkát vállalni, mert így megoldott számukra az a lehetőség is, hogy minden nap haza jár hassanak a családjaikhoz. Hetente vagy ritkábban azok a lakosok járnak haza, akik más megyében, a fővárosban vagy külföldön sikerült munkát találniuk (17. táblázat). Az ingázók száma különösen magas az érettségivel, szakiskolai és szakmunkás bizonyítvánnyal és a diplomával rendelkezők körében.

17. táblázat: Az ongai aktív keresők ingázása, típusai és sajátosságai (saját szerkesztés)

Gyakoriság	Befejezetlen általános iskola	Befejezett általános iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
Mindennap	-	3	16	18	15	52
Hetente	-	-	4	2	-	6
Ritkábban	-	-	4	-	-	4
Összesen válaszolt	-	3	24	20	15	62

Az ingázás településen belüli területi differenciái a korábban megismert sajátosságokból fakadnak, azzal a különbséggel hogy a helyben foglalkoztatottak több mint negyven százaléka Onga-Ófaluban lakik, ezért onnan alacsonyabb a Miskolcra és Borsod-Abaúj-Zemplén megyébe ingázók aránya. Meg kívánom jegyezni, hogy Onga-Újfalú/Újtelep bocsájtja ki azokat az ingázókat is, akik Budapesten vagy külföldön dolgoznak (10. ábra).

10. ábra: Ingázás települési-területi eltérései az aktív keresők vonatkozásában

(saját szerkesztés)

V. 5. 5. Az agglomerálódáshoz és szuburbanizálódáshoz kapcsolódó migráció volumene az iskolai végzettség és az időtényező tükrében

Az 1960-as évektől a faluban jelentős építkezések kezdődtek. Többek között megépült az új iskola, óvoda, orvosi rendelők, kultúrház, tanácsháza, könyvtár. A válaszadók többsége e fontos településfejlesztési beruházások miatt is választotta Ongát lakóhelyéül. A beköltözés volumene az 1960-80 közötti húsz évben, valamint az 1990-től meginduló szuburbanizáció miatt volt a legmagasabb. A folyamatosan beköltözés eredményeként nőtt a falu lakossága napjainkig. Miskolc közelsége vonzóvá tette e települést. Közben kiépült a vezetékes ivóvíz és a szennyvízhálózat is. Onga már az 1970-es években is fejlett településnek számított. Az adatokból is jól látszik, hogy az érettséggel rendelkező akkori fiataloknak vált vonzóvá a település, mert a munkába járást meg tudták oldani azok is, akik nem rendelkeztek autóval. A mai 18-30 éveseknek pedig a szülei gondoltak gyermekeik jövőjére, hogy ha eléri azt az időszakot, amikor a gyermekeik középiskolába vagy egyetemre mennek, akkor ne kelljen sokat utazniuk, nem úgy, mint a távolabbi, akár 50 km-es távolságban lévő településekről. Az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők száma nagyon alacsony, mivel nem volt elég anyagi keretük arra, hogy a városból kiköltözhessenek egy jó levegőjű, szép környezetben lévő településre, egy részük pedig már az 1950-es évek előtt is „tősgyökeres” ongai lakosnak számított. A következő táblázat azt mutatja, hogy a válaszadók mikortól élnek a településen, és ez hogyan oszlik meg az elért legmagasabb iskolai végzettség szerint (18. táblázat). Különösen tanulságos, hogy a diplomások nem a szuburbanizációs hullámban érkeztek, taszította őket az etnikai konfliktus potenciális lehetősége, a korábban ide települt diplomások idején pedig a roma lakosság száma elenyésző volt Ongán. Mindez a falu elértéktelenedését, azaz a hierarchián való lecsúszást jelentette az elmúlt két évtizedben, nem véletlen, hogy az alsó középrétegek képviselői érkeztek ekkor a településre.

18. táblázat: A migráció volumene az iskolai végzettség és idő tükrében (saját szerkesztés)

Év	Befejezetlen ált. iskola	Befejezett ált. iskola	Szakiskola	Érettségi	Egyetem, Főiskola	Összesen (fő)
2000-2008	2	-	8	2	-	12
1990-1999	4	2	14	4	-	24
1980-1989	-	-	6	4	10	20
1970-1979	-	4	4	14	8	30
1960-1969	-	2	4	12	12	30
1950-1959	-	-	2	-	2	4
1950 előtt	2	4	6	8	-	20
Összesen	8	12	44	44	32	140

V. 5. 6. A háztartások felszereltsége a különböző iskolai végzettségűeknél

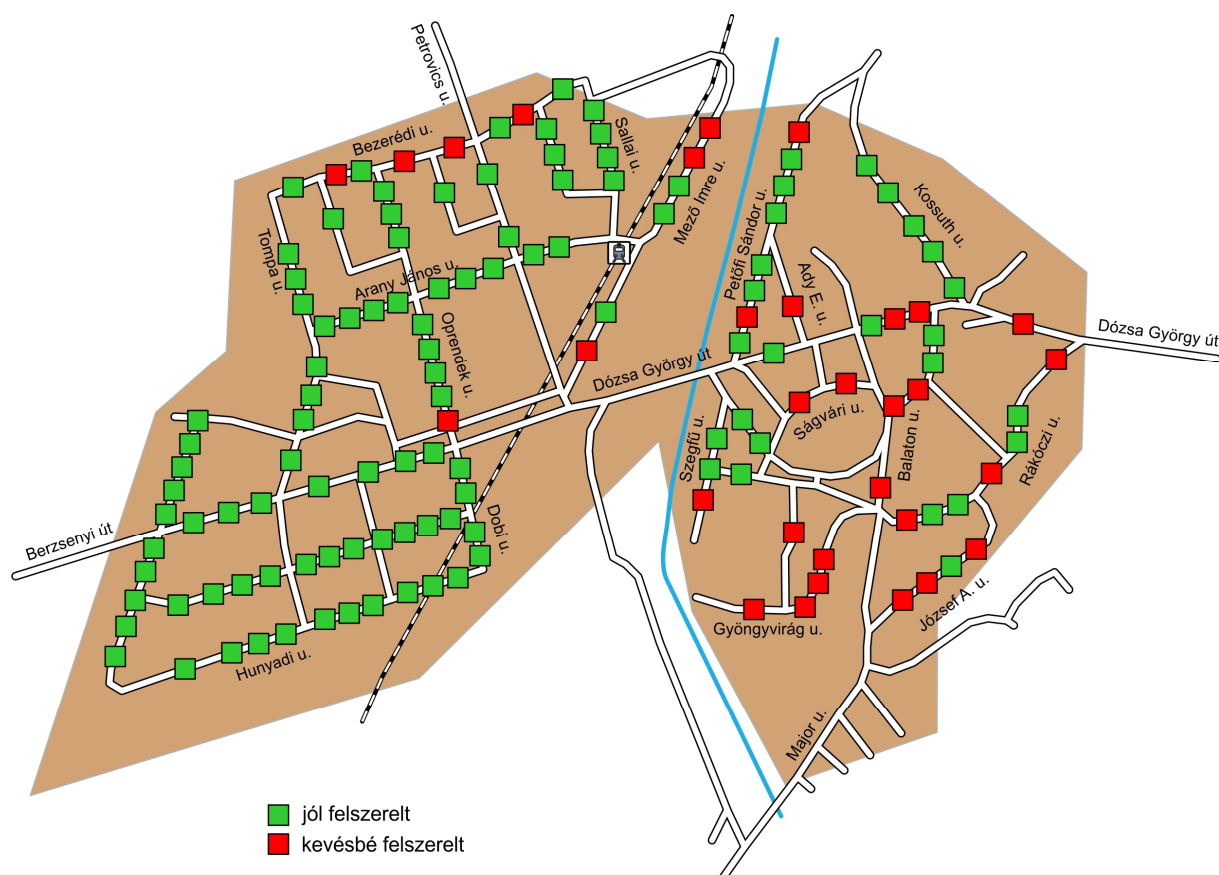
A kérdőívek kiértékelésének eredményeiből megállapítható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező csoportoknál a legfelszereltebbek a háztartások (19. táblázat). A mosógép és a mobiltelefon mind az öt csoportnál magas arányban fordul elő, szinte alapfelszereltségnek számítanak a háztartásokban. A luxuscikkek közé sorolható a DVD-lejátszó, a videokamera és a laptop vagy a személyi számítógép az alacsonyabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében, mert ők ezeket a cikkek nem, alig vagy csak hitelre tudják megvásárolni. A mosogatógép pedig mind a négy kategóriában luxuscikkeknek számít, azonban a főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezők körében is csak a megkérdezettek 11%-ának volt lehetőség megvenni. A felsőfokú és középfokú végzettségűek mind a tíz eszközre tettek jelölést. Ebből következik, hogy a főiskolára vagy egyetemre járt lakosok a tehetősebb családokból kerültek ki, vagy ha nem is a tehetősebb családból, akkor a diploma miatt jobb állást kaptak, így a magasabb fizetésből több mindent meg tudnak venni maguknak, hitel felvétele nélkül. A kevésbé iskolázott lakosok szerényebb körülmények között élnek és elmondásuk alapján nem várható a háztartásaik felszereltségének a bővítése, mivel a munkahelyükről származó jövedelemből nem lennének képesek megvenni mindazt, amire vágyának. Egyértelműen megállapítható, hogy a magasabb iskolai végzettséggel rendelkező embereknek a háztartása jobban felszerelt, így az alacsonyabb végzettségűeknek kiutat jelenthet a tovább tanulás lehetősége, mert akkor olyan állást is kaphatnak, ahol magasabb fizetéshez jutnának, és így nem kellene mindig a hitel felvételhez fordulni, ha szeretnének egy drágább háztartási cikket megvenni.

19. táblázat: A válaszadók háztartásainak felszereltsége (saját szerkesztés)

Eszközök	Befejezetlen ált. iskola	Befejezett ált. iskola	Szak- iskola	Érettségi	Egyetem, főiskola	Összesen (fő)	140 fő = 100%
DVD	2	3	18	35	32	90	64%
Videokamera	-	-	3	12	14	29	21%
Parabola	6	4	29	10	4	53	38%
Kábel-tv	2	8	15	34	28	87	62%
Laptop, PC	1	5	5	25	30	66	47%
Vezetékes telefon	3	10	19	20	28	80	57%
Mobiltelefon	4	12	31	42	32	121	87%
Internet	1	7	22	31	32	93	68%
Mosógép	3	10	40	40	32	125	89%
Mosogatógép	-	-	-	-	15	15	11%

A 19. táblázat adatai arra is rávilágítanak, hogy minden társadalmi csoportnál vannak úgynevezett státusz-szimbólumok, melyeket akkor is megvásárolnak, ha azért áruhitelt kell felvenniük. Természetesen e státusz-szimbólumok az egyes csoportoknál egyre nagyobb időbeli lemaradással és kisebb költséggel párosulnak. Jó példa erre a parabola antenna, a DVD és a vezetékes telefon, illetve a mobil telefon, laptop és mosogatógép is a különböző társadalmi csoportoknál.

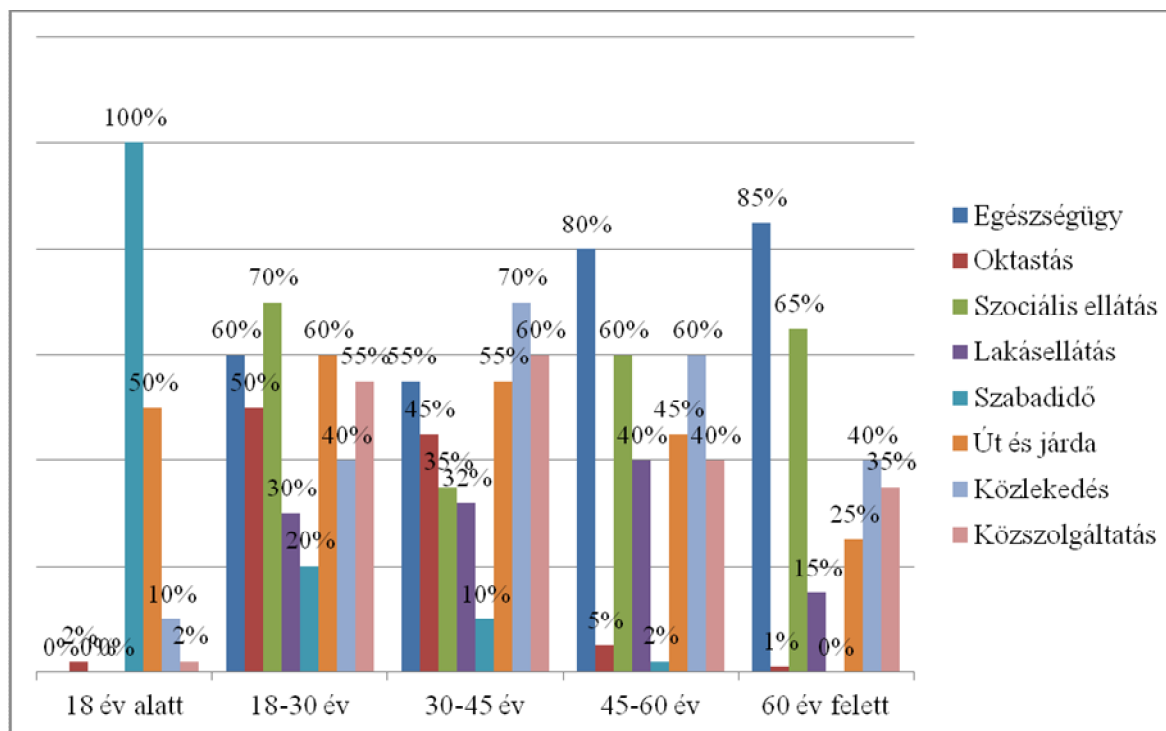
A lakások felszereltségének területi differenciái (11. ábra) mintegy összegzése és esszenciája is szociálgeográfiai vizsgálataimnak, mely egyértelműen rávilágít arra a mindennapi életfeltételeket és életminőséget befolyásoló tényre, hogy a település lakói térben és strukturálisan is elkülönülnek. Természetesen mindezt nem csak a lakások belső felszereltsége, hanem külső megjelenési formái (melyekről néhány képet a mellékletben mutatok be) is markánsan megjelenítenek az ongai „Rózsadomb”-tól a szegénynegyedig. Nem véletlen, hogy a lokális tér megítélésére és fejlesztési lehetőségeire vonatkozó kérdéseinkre adott válaszok (12. ábra) a legszélsőségesebb elképzeléseket és igényeket tükrözik, komoly nehézség elé állítva a település vezetőit.

11. ábra. A lakások felszereltségének területi alakulása (saját szerkesztés)

V. 5. 7. A válaszadók által a legfontosabbnak tartott fejlesztések a településen

Az utolsó kérdéskör a lokalitáshoz kapcsolódott, részben az önkormányzat munkájának megítélésére, részben a lakóhelyen lévő fejlesztésekre kérdeztünk rá, itt is leginkább az iskolai végzettség és az életkor volt a fő választó vonal a társadalom rétegstruktúráinak megjelenítésében (12. ábra). A fiatal korosztály számára a legfontosabb fejlesztés a település parkosítása lenne. A fiatalok, azaz a 18 év alattiak szeretnék nagy futballpályákat és különböző sportlétesítményeket építtetni. A 18-25 éves korosztály a szórakozási lehetőségek javítására szeretne több pénzt fordítani és a vásárlási lehetőségeket is javítanák, mert úgy gondolják, hogy kényelmesebb lenne a településen az összes élelmiszer vagy ruházati árut megvásárolni, amire vágnak, nem kellene mindig a buszközlekedéshez alkalmazkodni, ha egy nagyobb üzletbe szeretnék vásárolni. A 26-59 éves korosztály az orvosi rendelőt korszerűsíteni, az óvodát, általános iskolát és a mellékutcáknak az állapotán szeretnék javítani, a közlekedést sűrűbbé tenné, és egyben korszerűsíteni a buszok és vonatok állapotát, míg a 60 éven felüliek számára legfontosabb fejlesztés az egészségügyi ellátásban kellene elvégezni a szociális ellátással egyetemben. A 60 év felettiek új orvosi rendelőt, korszerűbb szociális intézményt és gyakoribb nyugdíjas foglalkozásokat szeretnék. A fentiek tükrében egyértelmű, hogy az önkormányzat mindezeket nem tudja biztosítani, ezért megítélése rossz.

12. ábra: A válaszadók által a legfontosabbnak tartott fejlesztések a településen

VI. Összegzés

Szakedolgozatom Onga társadalmi rétegzettségének megismeréséhez nyújt információkat. Szociálgeográfiai kutatómunkám során fontos kérdésekre kerestem a válaszokat, amelyek a lokális térben, az emberek életében a leggyakrabban előfordulnak és talán a leginkább foglalkoztatja őket, mint például a jövedelmi viszonyok differenciái, munkanélküliség, társadalmi-demográfiai és etnikai jellemzők, szolgáltatások és feltételek, településfejlesztési elképzelések, vélemények a lakóhelyről, az önkormányzat megítélése, társas kapcsolatok (rokon, barát, szomszéd, ismerős), előítélet és tolerancia. Onga szociálgeográfiai vizsgálatához reprezentatív kérdőíves felmérést végeztem (140 db), a lakosság hét szociálgeográfiai alapfunkciókhoz viszonyuló differenciált kapcsolatrendszerének megítélésére vonatkozóan. Az ongai társadalom rétegzettsége és a társadalmi törések, azaz különböző szociálgeográfiai csoportok közötti differenciák nem csak a nemek közötti differenciákkal, hanem az életkor, iskolázottság, munkanélküliség és foglalkoztatottság, etnikai szegregáció (a lakosság kb. 17%-a roma), illetve a községbe költözés időpontja szerint is markánsan elkülönülnek.

A település társadalmának vizsgálata során mind a korábbi agglomerációs mind az elmúlt évtizedeket jellemző szuburbanizációs jegyek kirajzolódtak, melynek eredménye, hogy a községben jelentős területi szegregáció is kialakult, melynek legfontosabb választóvonalát a Bársonyos-patak és a vasútvonal jelenti. Onga-Ófalu lakói mind szolgáltatásokkal, mind infrastruktúrával és közintézményekkel jobban ellátottak, igaz öregedő korstruktúra és a szociális gondoskodás igénye, alacsonyabb jövedelmek és kevésbé felszerelt lakások is jellemzik. Onga-Újtelep lakói Miskolcon dolgoznak, szinte teljes a foglalkoztatottság, értelemszerűen magasabb jövedelmekkel rendelkeznek (az ongai szleng „Rózsadombként” emlegeti e településrészt), fiatalos korstruktúra és jól felszerelt modern lakások jellemzők.

Az ongai társadalom hasadásai (un. oszloposodásai) sajátosak, hiszen a két településrész eltérései mellett a kor és iskolázottsági tényezők is differenciálnak. Szociálgeográfiai vizsgálataim eredményeként röviden jellemezhetők a különböző társadalmi csoportok Ongán:

1. Átlagos ongai lakos Onga-Ófaluban:

Életkorát tekintve 50-55 év közötti, dolgozik, legalább egyszer volt már munkanélküli az elmúlt húsz évben, minimum érettségivel rendelkezik, az 1970-es években vagy korábban épült házban él, (1. kép) lakóházának berendezése átlagos, de hiányzik a csúcstechnológia, a

helyi szolgáltatások igénybevétele mellett hetente minimum egyszer Miskolcra megy vásárolni és szabadidejét eltölteni, saját gépkocsija van, minimum harminc éve a településen él, szorosan kötődik a lokális térhez és kialakult helyi identitással rendelkezik, a település helyzete véleménye szerint romlik.

2. *Átlagos ongai lakos Onga-Újfaluban/Újtelepen:*

Életkorát tekintve 40-45 év közötti, Miskolcon dolgozik, legalább egyszer volt már tartós munkanélküli az elmúlt húsz évben, minimum szakiskolai végzettséggel vagy érettségivel rendelkezik, az 1970 és 1990 közötti években épült házban él, (2. kép) lakóházának berendezése átlagos, de hiányzik a csúcstechnológia, a helyi szolgáltatások igénybevétele mellett hetente többször Miskolcra megy vásárolni és szabadidejét eltölteni, saját gépkocsija van, minimum tizenöt éve a településen él, lazábban kötődik a lokális térhez, de kialakult helyi identitással rendelkezik, a település helyzete véleménye szerint stagnál.

3. *Átlag alatti ongai lakos (szegény) Onga-Ófaluban:*

Életkorát tekintve 35-40 év közötti, fizikai munkás, legalább kétszer volt már munkanélküli az elmúlt húsz évben, befejezett általános iskolai végzettséggel rendelkezik, az 1970-es években vagy korábban épült házban él, (3. kép) lakóházának berendezése szegényes és hiányzik néhány alapfelszerelés, a helyi szolgáltatások igénybevétele mellett havonta egyszer Miskolcra eljut vásárolni, néhánynak nincs saját gépkocsija, minimum húsz éve a településen él, területileg is elkülönülve, lazán kötődik a lokális térhez és kialakult helyi identitással rendelkezik, jövedelmének jelentős forrását a segélyek adják, a település helyzete véleménye szerint egyre romlik.

4. *Átlag alatti ongai lakos (szegény) Onga-Újfaluban/Újtelepen:*

Életkorát tekintve 45-50 év közötti, szakmunkás, legalább egyszer volt már munkanélküli az elmúlt húsz évben, szakiskolai végzettséggel rendelkezik, az 1970-es években vagy később épült házban él, (4. kép) lakóházának berendezése szegényes és hiányoznak a csúcstechnológiai termékek, a helyi szolgáltatások igénybevétele mellett kéthetente egyszer Miskolcra eljut vásárolni, néhánynak nincs saját gépkocsija, minimum huszonöt éve a településen él, közepesen kötődik a lokális térhez és kialakult helyi identitással rendelkezik, jövedelmének töredékét a segélyek adják, a település helyzete véleménye szerint romlik.

5. *Átlag feletti ongai lakos (gazdag) Onga-Ófaluban:*

Életkorát tekintve 55-60 év közötti, szellemi foglalkoztatott, nem volt munkanélküli az elmúlt húsz évben, érettségivel vagy diplomával rendelkezik, az 1980-2000 között épült házban él, (5. kép) lakóházának berendezése átlag feletti, de hiányzik néhány korszerű csúcstechnológiai termék, a helyi szolgáltatások igénybevétele mellett hetente többször Miskolcra megy vásárolni és szabadidejét eltölteni, saját gépkocsija van, minimum harminc éve a településen él, szorosan kötődik a lokális térhez és kialakult helyi identitással rendelkezik, a település helyzete véleménye szerint jó. Évente legalább egyszer elmegy nyaralni. Aktívan részt vállal a helyi közéleti feladatokból.

6. *Átlag feletti ongai lakos (gazdag) Onga-Újfaluban/Újtelepen:*

Életkorát tekintve 40-45 év közötti, Miskolcon szellemi munkásként dolgozik, nem volt munkanélküli az elmúlt húsz évben, minimum érettségivel vagy diplomával rendelkezik, az 1990 utáni években épült házban él (6. kép), területileg elkülönülten az un. Rózsadombon, lakóházának berendezése átlag feletti, korszerű csúcstechnológiai termékekkel ellátott, a helyi szolgáltatások igénybevétele esetleges, hetente többször Miskolcra megy vásárolni és szabadidejét eltölteni, saját gépkocsija van az esetek felében kettő egy háztartásban, minimum tíz éve a településen él, alig kötődik a lokális térhez, helyi identitással kevésbé rendelkezik, a település helyzete véleménye szerint fejlődő. Évente legalább többször elmegy nyaralni és legalább egyszer külföldre is eljut. A helyi közéleti feladatokkal szemben közömbös, nagyfokú passzivitás figyelhető meg.

Napjainkban általános tendenciává vált a szegények és gazdagok közötti markáns különbség, de ez nem csak ezen a településen, hanem az országon belül is elmondható. A legtöbben a közbiztonságot és a szórakozási lehetőségeket látják a legrosszabbnak Ongán. Az aktív keresők több mint fele Miskolcon tudott elhelyezkedni, így a napi ingázást vállalva tudják biztosítani a családjuk ellátását. A kisebb vásárlásokat a településükön oldják meg a lakosok, ha nagybevásárlásról van szó, akkor a megyeszékhelyen lévő hipermarketeket kell igénybe venniük. Kevesen használják ki a lakóhelyük könyvtárát. A lakosság nagy része előítéletes, de a tolerancia szintjük elfogadható tartományban van. A szomszédság kérdéskörében eléggé kiforrottak az elképzeléseik, büntetett előéletűt, alkoholistát és roma származású embereket nem szeretnék a szomszédságukban tudni, azonban a nagycsaládos, akár öt gyermeket nevelő nagycsalád ellen sem lenne kifogásolni valójuk.

VII. Felhasznált irodalom

1. Andorka R. (2003): Bevezetés a szociológiába. Osiris Kiadó. Budapest.
2. Anthony Giddens (1995): Szociológia. Osiris Kiadó. Budapest.
3. Becsei J. (1988) A településen belüli társadalom és morfológia. Alföldi Tanulmányok XII.
4. Berényi I. (1992): Az alkalmazott szociálgeográfia elméleti és módszertani kérdései. Földrajzi tanulmányok. 22. Akadémiai Kiadó. pp.18-20.
5. Berényi I. (1997): A szociálgeográfia értelmezése. (Egyetemi jegyzet) ELTE, Budapest.
6. Berényi I. (2003): A funkcionális tér szociálgeográfiai elemzése. Földrajzi Tanulmányok 23. MTA FKI. Budapest.
7. Dövényi Z. (1985): A munkaerőmozgás területi jellemzőinek alakulása az Alföldön.
8. Fejes László-Hollóné Fodor Éva (2007): Társadalmi helyzetkép: Életkörülmények Észak-Magyarországon, Központi Statisztikai Hivatal Miskolci Igazgatóság, p.17
9. Mészáros R. (1982): A falusi átalakulás alapvető térfolyamatai az Alföldön. Ak. kiadó Bp.
10. Sárfalvi B. (1964): A mezőgazdasági népesség elvándorlásának gazdaság-földrajzi kérdései. Földr. Közl. 12. (88.)
11. Süli-Zakar I. (1980): A Hegyköz faluföldrajzi vizsgálata. Studia Geographica 3., Debrecen.
12. Takács L. (2001): Honismeret pp.13-20.
13. Takács L. (1998): Onga története, Onga Község Önkormányzat 22.p.
14. Zentai László (2000): [http:// www.kamionszerviz.gportal.hu/](http://www.kamionszerviz.gportal.hu/) 2011. 10. 28
15. Helységnévkönyv adattár. 2010. KSH. 2010. január 1.
16. <http://www.nepszamlalas2001.hu/hun/kotetek/06/05/data/tabhun/toc4.html>
17. Népszámlálás 1980, 1990, 2001 évi kötetei (Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

VIII. Melléklet

1. kép. Átlagos ongai lakos háza Onga-Ófaluban

2. kép. Átlagos ongai lakos háza Onga-Újfaluban/Újtelepen

3. kép. Átlag alatti ongai lakos háza (szegény) Onga-Ófaluban

4. kép. Átlag alatti ongai lakos háza (szegény) Onga-Újfaluban/Újtelepen

5 kép. Átlag feletti ongai lakos háza (gazdag) Onga-Ófaluban

6. kép. Átlag feletti ongai lakos háza (gazdag) Onga-Újfaluban/Újtelepen

Kérdőív

szociálgeográfiai vizsgálatokhoz

A Nyíregyházi Főiskola Turizmus- és Földrajztudományi Intézet végzős hallgatója vagyok. E kérdőív kitöltésével nélkülözhetetlen segítséget nyújthat munkámhoz, ugyanis a beérkezett és kitöltött kérdőívek kiértékelésével kapott adatokból táblázatok, grafikonok, diagramok, ábrák elkészítésével adalékokat kaphatok szakdolgozatom, diplomamunkám elkészítéséhez.

A kérdőíves vizsgálat elsődleges célkitűzése: Onga jelenéről és jövőjéről alkotott különböző szempontú lakossági vélemények megismerése, azok kiértékelése, elemzése és következtetések levonása, valamint ezeknek, a véleményeknek és az Önkormányzat elképzeléseinek párhuzamba állítása.

Az alábbi kérdőívben található kérdések megválaszolása természetesen név nélkül történik, a közösség összesített véleményéből levont következtetések lényegesek számomra.

A kérdések jellegüknél fogva egyszerűen és gyorsan megválaszolhatók, csupán „X”-et kell tenniük az Ön által ideálisnak talált válaszlehetőség elé a kérdések többségében. Néhány kérdésre egy-kétszavas választ kell adni.

1. A kitöltő életkora:

- ☐ 18 év alatt
- ☐ 18-30 év
- ☐ 30-45 év
- ☐ 45-60 év
- ☐ 60 év felett

2. A kitöltő neme:

- ☐ férfi
- ☐ nő

3. A kitöltő családi állapota: .....

4. Hány fő él az Ön háztartásában?

Válaszát kérem az alábbi négyzetbe számmal jelölje!

5. Utca neve (ahol lakik): .....

6. Hogyan ítéli meg a saját lakókörnyezetét?

- átlagtól jobb
- átlagos
- átlag alatti

7. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem
- ☐ egyéb: .....

8. Mi (volt) az Ön édesapjának legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem
- ☐ egyéb: .....

9. Mi (volt) az Ön édesanyjának legmagasabb iskolai végzettsége?

- ☐ befejezetlen általános iskola (elemi)
- ☐ befejezett általános iskola (polgári)
- ☐ szakmunkásképző, szakiskola
- ☐ érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- ☐ főiskola, egyetem.
- ☐ egyéb: .....

10. Melyik felekezethez tartozik?

- ☐ katolikus
- ☐ református
- ☐ egyéb felekezet: .....

11. Milyen ingatlanokkal rendelkeznek lakóházán kívül?

- ☐ lakás más településen /pl. Nyíregyháza, Debrecen stb./
- ☐ nyaraló
- ☐ építési telek
- ☐ termőföld
- ☐ egyéb: .....

12. Mikor épült az Ön lakása?

- ☐ 1960 előtt
- ☐ 1960-1980
- ☐ 1980-1990
- ☐ 1990-2000
- ☐ 2000-2010

13. Hány m²-es az Ön lakása?

- ☐ 50 m² alatt
- ☐ 50-100 m²
- ☐ 100-150 m²
- ☐ 150 m² felett

14. Milyen értékesebb ingóságokkal rendelkeznek?

- ☐ személygépkocsi(k)
  - Típusa: .....
  - Gyártási éve: .....
- ☐ Van-e garázs? : .....
- ☐ egyéb: .....

15. Van-e az Önök háztartásában ...?

- ☐ DVD lejátszó
- ☐ videokamera
- ☐ parabolaantenna
- ☐ kábeltévé-csatlakozás
- ☐ személyi számítógép vagy laptop
- ☐ vezetékes telefon
- ☐ mobil telefon
- ☐ Internet csatlakozás
- ☐ automata mosógép
- ☐ mosogatógép

16. Ön jelenleg ...

- ☐ aktív kereső
- ☐ nyugdíjas (öregségi, rokkant, egyéb járadékos)
- ☐ egyéb (gyes-gyed, főállású anya, hivatásos nevelőszülő, munkanélküli, tanuló, polgári szolgálatos, egyéb eltartott):
.....

17. Hol van az Ön munkahelye?

- ☐ lakóhelyén
- ☐ a megyében
- ☐ megyén kívül: .....
- ☐ egyéb: .....

18. Ön a munkahelyéről... (azok körében, akik nem a lakóhelyükön dolgoznak)

- ☐ mindennap hazajár
- ☐ hetente (hétvégén) jár haza
- ☐ ritkábban jár haza
- ☐ kétnaponta jár haza.
- ☐ egyéb: .....

19. Mi az Ön foglalkozása? (a dolgozók körében)

- ☐ tulajdonos, vállalkozása van
- ☐ szellemi munkát végez
- ☐ szakmunkás
- ☐ fizikai munkát végez (betanított munkás, segédmunkás, őstermelő, mezőgazdasági munkát végez).
- ☐ egyéb: .....

20. Melyik gazdasági ágban dolgozik?

- ☐ Mezőgazdaság
- ☐ Ipar
- ☐ Szolgáltatások

21. Mennyi az Ön családjában az egy főre eső nettó havi jövedelem?

- ☐ 70 ezer Ft alatt
- ☐ 70-100 ezer Ft között
- ☐ 100-150 ezer Ft között
- ☐ 150 ezer Ft felett

22. Amennyiben Ön alkalmazott

Foglalkoztatója alapján milyen alkalmazotti csoportba sorolható?

(azok körében, akik dolgoznak és alkalmazottak)

- ☐ közalkalmazott
- ☐ köztisztviselő
- ☐ egyéb alkalmazott:

.....

23. Volt-e az elmúlt 10 évben munkanélküli?

- ☐ Igen, régebben.
- ☐ Igen, most is az.
- ☐ Nem.

24. Ha igen, akkor először mikor volt munkanélküli?

- ☐ 1990-1995
- ☐ 1996-2000
- ☐ 2000-2005
- ☐ 2006 után

25. Egyetért-e Ön a következő kijelentésekkel?

Kérem, ötfokú skálán értékelje az alábbi kijelentéseket! A mondatok elé írja az Ön által megfelelőnek tartott értékhez tartozó számot 1 és 5 között!

(1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

- ☐ Csökkenteni kell a jövedelmi különbségeket.
- ☐ Jobban kellene ösztönözni az egyéni erőfeszítéseket, még akkor is, ha ez növeli az egyenlőtlenségeket.
- ☐ A segélyezés rossz módszer, mert elősegíti, hogy a segélyezett ne vállaljon munkát.
- ☐ Aki képtelen magát és családját eltartani, azt sem hagyhatja magára a társadalom.

26. Mi a véleménye a kormány jelenlegi szociálpolitikájáról? *(családi pótlék, adókedvezmény stb.)*

.....
.....

27. Mióta él(nek) a településen?

- ☐ 2006-2010
- ☐ 2000-2005
- ☐ 1990-1999
- ☐ 1970-1989
- ☐ 1950-1969
- ☐ 1950 előtt

28. Hol laktak az Ön szülei, amikor Ön született? Nevezze meg a települést!

- ☐ lakóhelyén
- ☐ a megyében .....
- ☐ megyén kívül .....

29. Honnan költözött Ön vagy a családja a településre?

.....

30. Milyen okok játszottak szerepet az Ön(ök) településre való költözésében?
(Kérem jelölje be a legfontosabb három okot!)

- ☐ Megházasodott.
- ☐ Itt tudott önálló házat venni.
- ☐ Itt kevesebb pénzből is meg tudott élni.
- ☐ Itt volt/adódott munkalehetőség.
- ☐ Itt könnyebben tudták/ta fenntartani a házat.
- ☐ Itt talált megfelelő állapotú házat.
- ☐ Itt jobb a közbiztonság.
- ☐ Szimpatikusak voltak az itt lakók.
- ☐ Itt volt megfelelő iskola a környéken.
- ☐ Itt tisztább, egészségesebb volt a környezet.
- ☐ Itt volt megfelelő ellátás, vásárlási lehetőség, szórakozási lehetőség.

31. Véleménye szerint lakóhelye melyik (település) típusba sorolható?

- ☐ inkább hanyatló
- ☐ se nem fejlődő, se nem hanyatló
- ☐ inkább fejlődő
- ☐ egyéb: .....

32. Milyennek látja települése helyzetét a hasonló nagyságú környező településekhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje Onga helyzetét!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű) ☐

33. Milyennek látja lakóhelye helyzetét az ország hasonló méretű településeihez képest?

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű) ☐

34. Összességében hogyan ítéli meg megyéje helyzetét a környező megyékhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű) ☐

35. Ön egyetért vagy nem azzal, hogy ... (igen/nem)

Írjon „I” (igen) vagy „N” (nem) betűt az alábbi kijelentések elé!

- ☐ Ez egy fejlődő település.
- ☐ Aki keményen dolgozik, itt is előre tud lépni.
- ☐ A település fejlődése elsősorban az itt élő emberek érdeme.
- ☐ A település fejlődése elsősorban külső okok miatt történik.
- ☐ A település gyarapodott (infrastruktúra), az emberek alig.
- ☐ A számomra fontos dolgokban alig változott valami.
- ☐ Van fejlődés, de azt elsősorban a gazdagabbak érzékelik.
- ☐ Szegények itt is az emberek, a megélhetés egyre nehezebb.

36. Ön szerint jelenleg itt, a lakóhelyén milyenek a ...

Kérem, ötfokú skálán értékelje a meghatározásokat! (1 – nagyon rossz, 5 – nagyon jó)

- ☐ munkalehetőségek
- ☐ megélhetés költségei
- ☐ távolsági közlekedés feltételei
- ☐ közbiztonság
- ☐ környezet állapota, tisztaság
- ☐ utak állapota
- ☐ közművel való ellátottság
- ☐ vásárlási lehetőségek
- ☐ szórakozási lehetőségek
- ☐ egészségügyi ellátás
- ☐ alapfokú oktatás

37. Hol veszi igénybe a következő szolgáltatásokat? Hova jár ...

Kérem, írja az alábbi betűk közül az Önre jellemzőt a meghatározások elé!

L – lakóhelyén; **M** - a megyében; **MK** – megyén kívül; **N** – nem jár

- ☐ élelmiszert vásárolni
- ☐ ruhát vásárolni
- ☐ elektronikai cikket vásárolni
- ☐ színházba
- ☐ moziba
- ☐ könyvtárba
- ☐ szórakozni
- ☐ bankba
- ☐ bölcsődébe
- ☐ óvodába
- ☐ általános iskolába
- ☐ középiskolába
- ☐ szakorvosi rendelőbe

38. Hol veszi igénybe a magasabb szintű szakorvosi ellátást /pl. kórház, szakrendelő, klinika/ ?

- ☐ Miskolc
- ☐ Kazincbarcika
- ☐ Szikszó
- ☐ egyéb: .....

39. Ön szerint hogyan dolgozik a település önkormányzata?

- ☐ jól
- ☐ átlagosan
- ☐ rosszul

40. Mit gondol, a települési önkormányzat képviselői munkájuk során elsősorban leginkább mi alapján döntenek?

- ☐ Egyéni érdekek szerint.
- ☐ Pártjuk érdeke szerint vagy a rivális pártokkal szemben.
- ☐ Úgy, ahogy a polgármester javasolja.

- ☐ Részt sem vesznek az ülésen.
- ☐ Úgy, ahogy egyes befolyásos képviselők javasolják.
- ☐ Szakértői vélemények alapján.
- ☐ Elsősorban családi, lakókörnyezeti tapasztalatok szerint.
- ☐ A lakosság elvárása szerint.
- ☐ egyéb: .....

41. A legtöbb szomszédjával Ön leginkább milyen viszonyban van?

- ☐ haragosak
- ☐ semmilyen viszonyban nincsenek
- ☐ csak köszönnek egymásnak
- ☐ kisebb szívességet is megtesznek egymásnak
- ☐ rendszeresen segítenek egymásnak

42. Kérem jelölje meg azokat, akiket semmiképp nem szeretne szomszédnak!

- ☐ büntetett előéletű
- ☐ iszákos, alkoholista
- ☐ AIDS-beteg
- ☐ roma
- ☐ pszichiátriai kezelésre járó / idegbeteg
- ☐ nagy, legalább ötgyermekes család
- ☐ egyéb .....

43. Milyen gyakran jár el (ön vagy) az Önök családja otthonról társaságba?

- ☐ naponta
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente
- ☐ havonta többször
- ☐ havonta
- ☐ csak jelentősebb alkalmakkor
- ☐ csak a nagy ünnepeken

44. Milyen gyakran látogatják meg Önöket?

- ☐ naponta
- ☐ hetente többször
- ☐ hetente
- ☐ havonta többször
- ☐ havonta
- ☐ csak jelentősebb alkalmakkor
- ☐ csak a nagy ünnepeken

45. Lakóhelyén Ön szerint milyen fejlesztésekre kellene leginkább pénzt áldozni?

46. Ha anyagi lehetősége lenne arra, hogy 100 ezer Ft-ot a település fejlesztésére fordítson, akkor hogyan osztaná el ezt az összeget a következő területek között?

Írjon egy-egy sorszámot a meghatározások elé! Kezdje azzal, melyre a legtöbb pénzt áldozná!

- ☐ oktatás
- ☐ kultúra
- ☐ civil szervezetek, egyesületek, alapítványok
- ☐ egyházak
- ☐ sport és szabadidő
- ☐ út, járda, csatornázás

- ☐ játszótér, parkok
- ☐ bevásárlóközpont
- ☐ ipari park
- ☐ szociális ellátás
- ☐ egészségügy

47. Kérem jelölje meg az Ön által legfontosabbnak tartott fejlesztéseket!

- ☐ egészségügy
- ☐ oktatás
- ☐ szociális ellátás
- ☐ lakásellátás
- ☐ kultúra, szabadidő, sport
- ☐ út- és járdaépítés, parkosítás, településszépítés
- ☐ közlekedés, közvilágítás, telefonellátás
- ☐ gazdaságfejlesztés
- ☐ közszolgáltatások
- ☐ egyéb szolgáltatások

48. Mit tartana helyesnek? A következő szolgáltatások, ellátások működtetési költségeiből mekkora részt kellene vállalniuk az azt igénybe vevőknek és mekkorát a település önkormányzatának?

	Önkormányzat	Igénybe vevők
általános iskola	%	%
Óvoda	%	%
Bölcsőde	%	%
Könyvtár	%	%
Csatornaépítés	%	%
út- és járdaépítés	%	%
diáksport, utánpótlás-nevelés	%	%
Versenysport	%	%
játszóterek, parkok létesítése és fenntartása	%	%

Köszönöm, hogy időt fordított a kérdőív kitöltésére!